

SZEGEDI MEGYEMENEK

A SZEGEDI FELSŐOKTATÁSI INTÉZMÉNYEK LAPJA

XXVI. évfolyam 16. szám

1988. december 8.

Ára: 2,30 Ft

Ellenőrző, bíráló pártbizottságok

— Egyre több helyen tartanak párt-értekezleteket. A megújulás jegyében azonban legtöbbször a régi vezetőket választják újra. Biztosítottak látja-e így a Központi Bizottság a „lépésváltást”?

— Az országos pártértekezlet nem tette kötelezővé az alsóbb szintű értekezleteket. Meggyőződésünk, hogy helyesen döntöttünk, mert ha elrendeltük volna, akkor rövid egy-két hónap alatt „kipipálják” a feladatot, és ezzel megújulást elintéztünk tekintik. Azt akartuk, hogy mindenütt forrja ki magát a dolog, mind a vezetői gárda megújítása, mind a politikai feladatok átgondolása. Ki is bontakozott a párton belül egy birkózás: a pártbizottságok zöme úgy határozott, hogy nem kell pártértekezlet, a tagság zöme pedig kifejezte, hogy akarja. Az eddig lezajlott értekezletek sok kérdést tisztáztak, lelepleztek gyengeségeket, visszaéléseket, a szűkebb vezetést — kemény bírálatok után — meghagyták, de a pártbizottságok és a végrehajtó bizottságok összetételét megváltoztatták. Ez nem ugyanaz a vezetés, mert nem engedelmis, hanem ellenőrző, szükség esetén a szűkebb vezetést bíráló, talán le is váltó pártbizottságok jöttek most létre.

— A személyi megújulás Csongrád megyében különösen élesen vetődik föl, mert a megyei és a Szeged városi vezetők közül sokan kompromittáltak, s ez a többiekre is vezeti némi árnyat... Már a megyei értekezlet elhatározása is kemény politikai harc eredménye, s most hasonló küzdelem folyik a jelölés és a küldöttállítás kérdéseiben. Tesz-e valamit a KB azért, hogy ott (itt!) reformszellemű és hiteles emberek kerüljenek a vezetésbe? Azért is kardinális kérdésnek tartom ezt, mert a megyei párttagsága erősen megosztott, és egy esetleges sikertelen megyei értekezlet könnyen vezethet szakadáshoz, esetleg kilépésekhez is.

— Új munkastílust és új gyakorlatot követünk a pártban. Ennek egyik legfontosabb eleme, hogy csak minimálisan, kényszerű szükséghelyzetben avatkozunk be egy helyi pártszervezet életébe. A KB a fő irányokat, a határokat jelöli ki, és lent belső vitával, győtrődéssel, akár ütközésekkel szűljék meg azt a politikai platformot, ami abban a megyében szükséges, és válogassák ki azokat az embereket, akikben biztosítékát látják a jó vonal képviselőjének. Nem tudnék azzal egyetérteni azzal sem, hogy — hacsak nem történeti lényeges műhiba és politikailag káros lépés — a KB feltétlenül beavatkozzon. El tudom képzelni, hogy egy fél év után ismét tartanak pártértekezleteket, mert ezalatt bebizonyosodott, hogy az előző döntések nem állták meg a helyüket, s a kisebbség, véleményének terjesztésével és bírálatával éri, hogy ismét legyen ilyen. A szervezeti szabályzatunk nem változott, de a gyakorlatban nem teljesen érvényes. Az új jelenségeket még szoknunk kell, s ha normális, egészséges lépésekről van szó, akkor egyszerűen csak tudomásul vesszük — ha el is tér a szabályzattól. Még egyszer elmondom: a KB beavatkozási lehetősége minimális.

— Nem érzi paradoxnak, hogy a központ épp akkor folytat be nem avatkozási politikát, amikor progresszívabb, s befolyása a jó irányú változásokat szolgálja?

— Minden beavatkozás szubjektív. Aki nem ott él, nem vesz részt az ottani tevékenységben, csak időnként kapcsolódik be. tájékoztatók írásból, vagy néhány ember véleménye alapján, annak a beavatkozása mindig magában hordozza az egyoldalúságot.

— A fiatalításról és az apparátus racionalizálásáról is sok szó esik mostanság. Változik-e a megyei pártbizottságok működési modellje?

— A fiatalításról én elégedetlen vagyok. Amikor erősebb volt a központi irányítás, volt egy központi bizalmatlanság a fiatalokkal szemben. Most, hogy sok fontos döntés alsóbb szintre került, az ott jelenik meg, így még mindig nem olyan arányban kerülnek be a vezetésbe, ahogy ez kívánatos

volna. A mostani pártaktívákon is nagyon kevés a fiatal. Márpedig a párt a jövőt úgy nem építheti, hogy nem számol a fiatalok jelentős részvételével.

— Nem gondolja, hogy az a modell, amelyet most szeretnénk meghaladni, nem termelte ki a megfelelő káderutánpótlást, sőt inkább a tehetséges káderek felszínre kerülése ellen hatott?

— Szerintem megvannak a megfelelő kádereket, csak nem jutottak lehetőséghez. A mai fiatalok között is nagyon sok tehetség van, csak valahogy a felülről való kiválogatás nem jutott el odáig, hogy a húszasokat meg a harmincasokat is figyelembe vennék; de egy-két év alatt ők elő fognak jönni, ha a politikai küzdelemben lehetőséget kapnak. Ami a másik kérdést illeti, a megyei pártbizottságok munkájához csak fő irányvonalat adunk. Nem határozzuk meg, hogy mikor ülésezzenek, mivel foglalkozzanak, milyen vezetők szervekét válasszanak. Teljesen a helyi politikai-gazdasági követelményekhez kell szabniuk a saját munkájukat. Azt javasoljuk, hogy az apparátus létszámát átlagosan 10%-kal csökkentés, de még a felépítését sem határozzuk meg. Azokat nem a központi apparátus irányítja, hanem a megyei pb. Hogy milyen osztályok legyenek, mi legyen a feladatuk, ez is teljesen a megyéktől függ. A legszélesebb önállóságot élvezik, amíg fő politikai iránynyukat nem sértik.

— Mondana erre példát?

— Be kellene például avatkozni, ha valahol a reformok ellen dolgoznának. Ismétlem: csak akkor, ha nagyon muszáj.

Politikus, nem szakértő

— Ön nemrég arról beszélt, hogy a KB-nak a párt parlamentjévé kell válnia. Ebben az esetben a KB-tagoknak képviselői jellegű munkát kellene ellátniuk. Mi jelenleg a megyei KB-tagok feladata? Egy-egy megyét inkább a KB tagjai vagy a megyei pb „képvisei” a pártközpont előtt?

— Is-is. A KB-nak ismernie kell a pártbizottságok munkáját, tapasztalatait, másfelől pedig a KB-tagoknak önálló politikai egyéniségeknek kell lenniük. Ma már nem tiljuk, sőt biztatjuk őket, hogy az előterjesztésekről konzultáljanak a területükön lévő szakemberekkel, pártvezetőkkel, és minden KB-ülés után minimum saját szervezeteiken, de lehetőleg több szervezeten számoljanak be, és a döntést mérjék meg abban a közegben, ahol dolgoznak. Ha valami probléma vetődik fel a döntéssel kapcsolatban, legközelebb újra fel lehet vetni. Tehát van egyrészt a párt választott vezető szerveinek alulról felfelé és felülről lefelé irányuló információ hálózata, másrészt pedig vannak a szuverén KB-tagok, akik bármilyen forrásból tájékozódhatnak és KB-ülésen saját tapasztalataikat, nézeteiket képviselhetik.

— Igen, de „lentől” úgy tűnik, hogy a KB-ban a megyékről inkább a pártbizottságok jelentései alapján alkotnak véleményt. Márpedig ennek a testületnek elemei érdeke, hogy a helyi hibákat, ellentmondásokat „legömbölyítve” vagy esetleg sehogyan se hozza a felsőbb szervek tudomására...

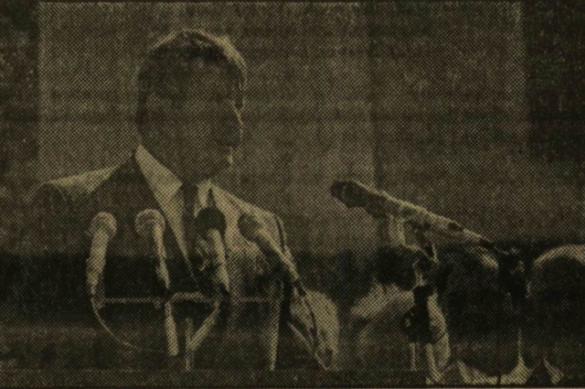
— Ha a megyei pártbizottságoktól függetlenül tesszük a KB-tagokat, akkor létrejöhet az ellenpólus is. Ehhez az szükséges, hogy környezetükben aktív kapcsolatot építsenek ki a párttagokkal, vezetőikkel, alapszervezeti ülésekre járjanak. Erre ösztönözzük a KB tagjait, de azért az átálláshoz kell némi idő.

— Bejelentették azt is, hogy a KB apparátusát átszervezik, a 8 osztályból 6 lesz, változik is a titkárok szerepe. Mi ennek a célja és mi lesz az Ön feladata az új modellben?

— Az én feladatomat még nem tudom, mert a munkaelosztás csak most kezdődik. Ma beszélünk a főtítkárral arról, hogy az én konkrét területem mi legyen. Abból indulunk ki, hogy a KB titkárai politikusok legyenek, ne valamilyen szakterület felelősei. Tehát bármelyik titkár bármelyik területtel foglalkozhat. Megszűnik az, hogy egy az én területem, az én várom, ebbe nincs másnak beleszólása. A KB előtt minden titkár egyenjogúan felelős — minden területért. A KB apparátusa eddig az állami felépítést kö-

Párt-alakulás Beszélgetés Berez Jánossal

Magyarországon a társasági törvény újabb tervezete a hírek szerint (szövegszerű javaslatot eddig nem hoztak nyilvánosságra) lehetővé teszi politikai pártok alakítását. A jövő zenéje még, hogy mikor milyen pártok jönnek létre, mekkora lesz a befolyásuk az ország életére, sőt, még az is, hogy a decemberi parlamenti ülésszak egyáltalán ebben a formában fogadja-e el a tervezetet. A jelen szempontjából fontosabb, hogy miként alakulnak a jelenleg egyetlen, hatalmon lévő párt ügyei. Az MSZMP széles körű reformokat sürget a társadalomban, a gazdaságban és saját működésében egyaránt. E változásokról faggattuk Berez Jánost, az MSZMP KB titkárát, a Politikai Bizottság tagját.

vette. Az volt a fő feladat, hogy állami párhuzamban részt vegyen a munkában, és ennek megfelelően legtöbbször utasított, vagy a véleményserékben úgy képviselte az álláspontját, hogy azt utasításnak tekinthette egy miniszter, vagy egy fősztályvezető. Most az lesz a dolga, hogy segítse a KB munkáját, kész legyen gyorsan informálódni, s ebből előterjesztést készíteni. Két részből áll majd, az egyik a párt működését biztosítja, a másik pedig három nagy területen, a pártpolitikában, a társadalompolitikában, valamint a gazdaság-, és szociálpolitikában információt, tájékoztatást ad a KB-nak és előterjesztéseket készít. Ezzel meg is változik a jellege, mert a KB felé fordul, és nem a kormányzat irányába. Minden titkár önállóan fog működni. Lesznek olyanok, akik egy-egy területet felügyelnek, s lesz olyan, akinek egy évre, vagy egy időszakra egyetlen feladata van, arra szervez csapatot. Például szerintem most a törvénykezdeset foglalkoztunk kell, mert két-két és fél év alatt mintegy harminc törvényt készítenek elő, s kellene egy olyan KB-titkár, aki csak ezzel foglalkozik. De a reszortfelelősök sem irányítják az egyes osztályokat, csak felügyelik, az osztályvezetők szuverénül felelősek az osztály munkájáért. Ha nekem egy kérdésben segítségre lesz szükségem, nem az osztály fordulok, hanem a csapatomhoz. Előfordulhat, hogy az osztály valamilyen előterjesztéséről nekem más lesz a véleményem, és akkor két vélemény kerül a PB elé — külön. Nem kell rákényszeríteni az osztályt, hogy az én véleményemet képviselje.

— Sokan vonnak párhuzamot az '56-os és a mai helyzet között. (Az előbb Ön is ilyesmire utalt.) Mi a véleménye erről úgy is, mint az '56-os események szakértőjének?

— Alapvetően különbözőnek tartom a helyzetet. Manapság sokkal fejlettebb a politikai kultúránk. Legálisan léteznek különböző csoportok, egyesületek. Másrészt ma Európa egyetlen országának nem érdeke, hogy kielejődjének a konfliktusok. (Harminckett év meg voltak olyan erők, amelyek ezt akarták.) Nézzze csak meg Lengyelországot! Nyolc éve nem élezik ki a válságot, mert ez senkinek sem lenne jó. Az érdeke bizonyos erőknek, hogy a válság fennmaradjon, de hogy kielejődjön, az nem.

Egyetemi szeizmográf

— A felélénkült társadalmi mozgás része az egyetemek mostani mozgalma is. A JATE pártbizottsága úgy fogalmazott — s ezzel a hallgatók is egyetértettek —, hogy a frontvonal az egyetemek és a Művelődési Minisztérium között van, nem pedig az MM-egyetemek és a kormány között. Hol áll ebben a vitában a KB?

— Olyan átalakulásban van egész társadalmunk, hogy csodálkoznék, ha épp az egyetemek maradnának ki belőle. Az egyetemek ugyanis a társadalmi mozgásoknak, feszültségeknek egyik koncentrált hordozói. Azt is szokták mondani, hogy az egyetem társadalmi szeizmográf. De ennek a mozgalomnak vannak konkrét okai is. Az egyetemek belső demokratizmusának fejlődése elmaradt még a lehetősegtől is. Például a KISZ-kongresszus egyetemi szekciója követelte, hogy a '81-es felsőoktatásra vonatkozó PB-határozatot hajtsák végre, mert az abban kitűzött belső demokratizálódási folyamat leállt. Harmadrészt pedig az egyetemek is a gazdasági élet szorított gondjai közt élnek, s ezek a nehézségek időnként felháborodást keltenek, vagy demonstratív véleménykifejtésre serkentik az oktatókat és a hallgatókat. Ebből a szempontból én természetesen tartom ezt a mozgást. Azt nem tartanám természetesnek, ha nem reális folyamatokra

épülne, hanem illúzióra. Olyan illúzióra például, hogy kormányi felügyelet nélküli egyetemi autonómia kiépíthető. Olyan illúzióra, hogy most rögtön lehetne milliárdokat költeni a felsőoktatás fejlesztésére. Egy olyan illúzióra, amelyik megfordítaná az irányítást, hogy a belső irányítás minden, és külső irányítást csak a parlamenttől fogadnak el. Én abban bízom, hogy a mozgalom eredményeként a kormány felelősnek érzi majd magát azért, hogy csipjen le innen-onnan plusz összeget az egyetemeknek. Gyökeresen nem tudunk fordítani az egyetemek gazdasági helyzetén a következő két-három évben, de enyhíteni igen. A másik eredmény az lehet, hogy valóban önálló arculatú egyetemek alakuljanak ki, amelyek azért tudomásul veszik, hogy az országot egy kormány irányítja, mely az országgyűlés felügyelete alatt működik. A harmadik pedig, hogy olyan belső autonómia épül ki, amelyben az ott dolgozóknak, oktatóknak, hallgatóknak tehát a résztvevőknek a döntésben belső jogosultságuk van, és ezzel egészségesen élni tudnak, ezt érvényesíteni tudják. Ennek a kialakulása, harmonikus működése még egy-két évig eltart. Addig én csak azt bánnám, ha a mozgás olyan lenne, hogy a legfőbb feladat teljesítését akadályozná, azt ugyanis, hogy tanulni kell. Tegnap Tatabányán azt mondtam, hogy a tanulásban minden elvesztett perc később hiányozni fog, és éppen ezeknek a perceknek a megvédésére kell demonstráció, összeütkezés, de ennek az legyen a célja, hogy minden percet ki lehessen használni.

— Amit mond, „innen-onnan lecsipjen”, az éppen azt tükrözi, ami pártvezetés és a kormány álláspontját jellemezte eddig: a felsőoktatást és a művelődést maradványokból finanszírozták. Ennek alapján sokan tartják ezt a politikát értelmiségellenesnek.

— Ha perspektivikusan, stratégiai szempontból nézzük a kérdést, akkor azt mondom, hogy az eddigi politika helytelen volt. Ha az átmeneti időszakot tekintjük, akkor én azt támogatom, amit a kormány akar, hogy az elvonások időszakában a felsőoktatásnak biztosítsuk a tegnapelőtti, de szűrt, mint a százmillió hozzáadása már javít is valamit. Ez így nem maradványelv, hanem kiemelt gondoskodás. Stratégiailag a maradványelvet teljesen fel kell adni. Az értelmiség hátrányba hozó, sőt adminisztratív intézkedéseket is alkalmazó politika ideje lejárt, az még egyszer vissza nem jöhet. A pártnak és az értelmiségnek, sőt a nemzeteink és az értelmiségnek kölcsönös megbecsülésben és az értelmiség nagyobb szerepének elismerésében kell együttműködni.

— Ön az egyetemek fokozott társadalmi érzékenységéről beszélt. Tükrözik ezt az egyetemi lapok, amelyek már két-három éve felvetettek olyan problémákat, (például a felsőoktatás anyagi helyzetét, vagy bős-nagymarosi vízlepcső ügyét) amelyekről ma egy ország vitatkozik. Akkor sok vád és retorzió ért emiatt bennünket. Az MSZMP Agitációs és Propaganda Bizottsága, melynek Ön az elnöke, nemrégiben foglalkozott az egyetemi sajtó helyzetével. Elismeri-e a határozat a lapok eredményeit, és deklarálja-e, hogy létük politikai kérdés?

— Az Agitációs és Propaganda Bizottság határozatokat nem hoz, csak ajánlásokat tesz, konzultál, véleményt formál, és javasol. Az egyetemi lapok politikai szerepét értékelte, s elismerte ültető szerepüket a reformkibontakozásban, az értelmiséghez való viszony értékelésében és a felsőoktatási helyzetének feltérítésében. Markánsan meg is fogalmaztuk, hogy az egyetemi lapok jelentős szerepet játszottak a kibontakozás előkészítésében. Szó volt arról is, hogy mi legyen a lapok sorsa. Az az ajánlás született, hogy minden egyetem maga döntse el, mi úgy gondoljuk, talán a rektornak, illetve az Egyetemi Tanácsnak kellene a lapfenntartó-lapgazda szerepét vállalni. Tehát az ajánlás szerint nem pártlapok lennének. Ezt azonban minden intézmény maga dönti el, ha a pártbizottság úgy gondolja, hogy maga vállalja a felügyeletet, akkor ez nekünk egyelőre több munkaterületet jelent, mert akkor egy kicsit felfigyelmeztetett lappá kell tenni, és pártforrásokból kell biztosítani az

anyagi feltételeket. Azt is ajánlottuk, hogy keressenek mecénásokat. Minden egyetemnek sok hallgatója dolgozik fontos területeken. Elképzelhető, hogy tudnak segíteni, nemcsak erkölcsi-politikai, de anyagi vonatkozásban is. Központi keret nem lesz több a lapok fenntartására.

— Ön is utalt rá, hogy ezek a lapok különösen a legutóbbi időkben egyfajta értelmiségi rétegpolitikát is betöltöttek. A mostani helyzetben és a várhatóan változó sajtóstruktúrában mi lesz a szerepük?

— Szerintem hosszú távon azért megmaradnak egyetemi lapoknak. Most, amíg a forrongás állapotban vagyunk, nő irántuk az érdeklődés, később a kiegyenlítődés időszakában versenyre kell nekik, majd hogy megmaradjon az a felfokozott népszerűség.

Civilisajtó-pártisajtó

— A tájékoztatásban is megszűnőben van a párt monopóliuma. A Magyar Távírti Iroda, a Televízió és a Rádió felügyeletét a pártközponttól átvette a kormány, az államminiszter. Új, független lapok jelennek meg, azaz a pártisajtó mellett kialakulóban van a civilisajtó. Fel van készülve a pártisajtó a versenyre?

— A pártisajtó nem készült fel, ilyenre nem is lehet felkészülni. Ha nincs versenyhelyzet, akkor hiába mondom, hogy készülj fel rá! A közvetlen kihívás kényszeríti majd változásra a pártisajtót is. Akkor majd elvállalja, hogy alkalmas-e feladatára, vagy se. Kihívás ez a párt vezető szerveinek is, hogy képesek-e segíteni a lapjaiknak, vagy tehetetlenül bámészkodnak, hogy „jé, itt a verseny!” és nem tudnak mit mondani. Szerintem a pártisajtónak egy része elsovadásos állapotba kerül majd, mások prosperálnak, sőt lehet, hogy ebben a versenyben születnek új pártorgánusok!

— A párt engedi fogja, egyes orgánusait elsovadjanak?

— Hogyne engedné! Ha nekünk nem használ, akkor nem érdemes fenntartani! Komolyan mondom, még egyszer: ha versenyhelyzet van, és valamelyik intézményünk nem bírja, akkor vagy más kell helyette, vagy meg kell szüntetni, vagy teljesen ki kell cserélni. Ez nemcsak az én véleményemet tükrözi, hanem az objektív helyzetet is. Márpedig ha a helyzet kivetni magából mondjuk azt a lapot, akkor ezt tudomásul kell venni! Nehéz lesz, mert embereket érint, megszerettük, mert ők működtek. Most győtrődnek, kínlódnak a lapjaik. Van, amelyik a független lapokkal akar versenyezni, de nem versenyezni kell, hanem a párt álláspontját úgy képviselni, hogy elfogadható legyen. Színvonalasan, sokszínűen. Egyébként az a véleményem, hogy abszolút független lap nincs. Valamitől mindegyik függ. A főszerkesztő vagy a szerkesztőbizottság nézetétől, vagy egy anyagi forrásától. Független abban az értelemben, hogy nem pártirányítás alatt áll.

Vezetői manőverek

— Hallani olyan hangokat, hogy felső vezetésben a kulisszák mögött még mindig kemény hatalmi harc folyik, és sorskereszteinkben e csaták taktikai megfontolásai döntenek...

— Meg kell szoknunk, hogy ne egy ember véleményéhez viszonyítsuk magunkat, amely mögé felsorakozunk, vagy nem sorakozunk fel, hanem vannak kérdések; problémák, amelyeknek a megoldása vitát követel, s ennek során alakul ki valamilyen álláspont. Ha nem lenne vita, akkor nem lenne érdemes vezetői pozíciózt vállalni. Vita van, a vitát természetesen, sőt kifejezetten szükségesnek tartjuk. Talán néha még provokálni is kell. A kérdés az, hogy az eldöntés után indul-e valamiféle hatalmi manőverezés ennek a döntésnek a felhasználására. Ilyent én most nem látok. Nyilvánvalóan többszínűvé vált még a Politikai Bizottság is, de én belső politikai harcot nem látok, a manőverezés egyelőre abba az irányba megy, hogy ki tudja jobban szolgálni a reformfolyamatot, a párt megújulását, a párt vezető szerepének politikai eszközökkel való érvényesítését

Márok Tamás

A természet nem ismer államhatárokat!

Vasil Ivahovich Komender professzorral, a biológiai tudományok doktorával, az Ungvári Tudományegyetem Botanikai Tanszékének vezetőjével először a Juhász Gyula Tanárképző Főiskola dísztermében találkoztam, mint a Tudományos Diákköri Konferencia vendégével, később pedig dr. Gulyás Sándornál láthattam, a JATE Növénytan Tanszékén. Mint egyetemünk docensének munkatársát... Az Ungvári Egyetetről és munkájáról kérdeztem.

— Mikor alapították az egyetemet? Ön mióta tanít ott?
— Ungváron 1945 óta van egyetem. Ez rendkívüli fontosságú volt, mert a környéken semmiféle felsőoktatási intézmény nem akadt eladdig a továbbtanulni szándékozóknak. Ez a vidék nagyon elhanyagolt volt, a kulturális felemelkedéshez, a magasabb szintű tanultsághoz okvetlenül kellett. Nem sokkal az egyetem megszületése után itt kezdtem el tanulni, tanulmányaim befejezése óta, most is itt tanítok. Jellemző volt a külföldi vélekedés az egyetem megalapításáról. Egy kanadai újság például úgy tájékoztatót, hogy Ungváron létrehozta egy gimnáziumot, amit az ottaniak universitasnak neveznek...

— Ha jól hallottam, ezzel ellentétben, valóban egyetemről van szó, méghozzá igazán hatalmasról...

— Egyetemünkön három tagozaton — nappalin, levelezőn és estin — folyik az oktatás, és kilenc karon (többek között orvosi is) összesen mintegy tizenegyzeren tanulnak. Az egyetemen nagyrészt ruszinok (ukránok) vannak, de sok az orosz és a magyar.

— Milyen a nemzetiségek közötti viszony?

— Ahogy az egyik kollégám fogalmazott: Ungváron magyaroknak lenni nem bűn. Magam soha nem tapasztaltam semmiféle ellenségeskedést, sőt, barátian élünk egymás mellett. Vannak magyar nyelvű gimnáziumaink, az egyetemen van Magyar Tanszék, van hungarológusunk, és a magyar oktatók tarthatnak magyarul előadást, magyar hallgatók magyar nyelvű dolgozatokat írhatnak. A rádióban és a tévében van magyar nyelvű adás, és ott a magyar nyelvű újság, a Kárpáti Igaz Szó. Persze nem mondanék teljesen igazat, ha azt mondanám, minden ilyen szép volt Brezsnyev ideje alatt...

— Milyenek a kapcsolataik a szegedi felsőoktatási intézményekkel?

— A JGYTF-fel van hivatalos kapcsolatunk, „együttműködési szerződésünk”. Azonkívül a nyíregyházi főiskolával hallgatói cserekapcsolatunk. De a JGYTF-fel, sőt, az egyetemmel is szeretnénk, ha nemcsak oktatói, de hallgatói cserekapcsolatunk is lenne. Az egyetemmel „nem hivatalos” a kapcsolatunk, de a tudományos kutatók közötti személyes nexus szintén nagyon jó régóta. A JATE-val szakmai és baráti kapcsolataink a Tisza-kutatásnak köszönhetőek, ez a mi szakterületünk.

— Mi a célja a professor ur mostani szegedi látogatásának?

— Három fontos ügyben tartózkodom Szegeden. Meghívtak a JGYTF konferenciájára; dr. Gulyás Sándorral együtt dolgozunk egy könyvön; és részt veszek a Tisza-kutató anketon is. Ez rendkívül fontos nemcsak környezetvédelmi, de nemzetközi és egyetemi közötti kapcsolataink vonatkozásában is. Jöttek kutatók Jugoszláviából, a Szovjetunióból, de sajnos Romániából nem, pedig a természet nem ismeri az államhatárokat.

S. B.

Kivonultunk! Oké volt?

November 18–19-én Országos KISZ-értekezlet volt Székesfehérváron. A megújulás értekezletére sokan, sokfelől tekintettek várokozón vagy tartózkodóan. Az események az utóbbiakat igazolták!

Mindenki tudta, hogy ez a fórum sorsdöntő lesz a KISZ megújulása folyamatában. Ragyogó elveket fogalmaztunk meg, mint: demokrácia, alulról építkezés, kisebbségi vélemények tiszteletben tartása stb. Mégsem lehettünk elégedettek, hiszen az értekezleten megvalósuló gyakorlat sokszor ezen elvek cölölként hatott! Demokrácia! Mindaddig csak beszélhetünk róla, amíg a küldöttek többsége (hűen leképezve a magyar társadalom jelenlegi állapotát) nem tudja alkalmazni azt. Az értekezlet bizony sokszor emlékeztetett Hyde-parkra! Alulról építkezés! Még (vagy már!) a felülről építkezést sem tudjuk végrehajtani, hiszen ezen a nagy fontosságú eseményen a küldöttek többsége teljesen felkészületlen volt. Ez pedig kétségessé teszi a KISZ megújulásának sikerét is!

A legérdekesebb, s egyben legfigyelemre méltóbb esemény a kisebbségi vélemények tiszteletben tartásával kapcsolatban történt. A párt-KISZ viszonyban négy alternatíva fogalmazódott meg az értekezleten. Háromi Csaba, mint levezető elnök, csak az elsőt szavaztatta meg, és ellenpártot ott sem kért! Egyperces reflexióban tiltakoztam az értelmiségi és egyetemista-főiskolás küldöttek egy részének nevében. A levezető elnök ezt elutasította, elvéve ezzel annak lehetőségét, hogy egyáltalán szavazhassunk. Így nem maradt más választásunk, mint elhagyni a termet!

Az értekezlet tehát új elvekről, régi módon döntött! A gyakorlat így már az új gondolatok megfogalmazásának pillanatában élesen ellentmondott azoknak! El kell tehát döntenünk, hogy mi a fontosabb számunkra! Mi, akik hittünk és hiszünk a KISZ-ben megtestesülő értékekben, választásunkat elváltunk! Én az értékek, és nem a szervezet mellett maradtam. Ezért léptem ki a KISZ-ből!

TAR IMRE

Bemondások kiárusítása

MAGYARORSZÁG MINT ÚJSÁGOSBÓDÉ

Reform nincs.
Hitel elfogyott.
Népszabadságból még maradt egy kevés.
Füles viszont kapható.

A NÉMET EGYETEMEK OSZTÁLYOZÁSA

Hamburg egyetemet tart fenn.
Münchennek egyeteme van.
Heidelberg és Tübingen egyetemei.

„A magyar kormány — Villányi Miklóst kivéve — csupa tárca nélküli miniszterből áll. Úres a tárcájuk, legalábbis nem rendelkezhetnek önállóan az eszközeikkel.” (Csákány Béla)

Oktober 23-án a Napfény-expresszen nem volt 56-os kocsi.

(HADGYAKORLAT) „Csapatunk beásták magukat a Bakony nyugati részén és folyamatosan elhárítják a keletről jövő támadásokat.”

— ok — más

A lelkiismeret foglyai

Húsz-húsz hónap börtönrre ítélték 3 sorkötőtest, akik készek lettek volna alternatív szolgálatot vállalni. A Budapesti Katonai Bíróság november 18-án és 21-én a társadalomra veszélyesnek találta és büntetésnek mondta ki azokat a „munkájukat példásan végző” (Magyar Nemzet 1988. november 19.) fiatalokat, akik lelkiismereti, vallási okból nem hajlandók katonai szolgálatot teljesíteni. Történt ez annak ellenére, hogy november 10-én a kormány szövegét az nyilatkozta: „a polgári szolgálat lehetőségét is meg kell teremteni”. (Magyar Hírlap 1988. november 11.)

A lelkiismereti szolgálatmegtagadók elítélése és ítéletvégrehajtása jogszerű, de igazságtalan.

A megelőző országgyűlési ülésre számos aláírással beadványok készültek. Ezeket október 26-án keltezett levele szerint Stadinger István az Igazságügyi Minisztériumnak adta át „megvizsgálásra”. Avagy ad acta? A november 24-én kezdődött országgyűlés szintén nem tüzte napirendjére — az ismételt beadványok ellenére sem — ezt a kérdést. Akkor ki és mikor teremt meg majd a polgári szolgálat lehetőségét? A keretek adva vannak: 36 hónap, katonai körülmények, honvéd szold, fizikai munka. Aki ezt a „lehetőséget” választja, annak nagyon elszántnak kell lennie. Ki gondolná, hogy két hasonló nagyság közötti választást biztosít a kormány? Inkább elriasztásnak nevezhetjük ezt az „alternatívát”. Az egyetlen kérdés, amit ez a polgári szolgálat — ha majd bevezetik — teljesítené; a hadseregtől független lesz, és az Állami Bér- és Munkaügyi Hivatal küld majd „polgári” szolgálati. Hogy milyen csekkzámlára folyik majd be az a pénz, amit a polgár termel, de nem kap meg, az kérdés. Ugyanúgy az is kérdés, hogy milyen szociális juttatások járnak majd neki: pl. Almási László elítélteknek, akinek gyermeke van. Ha pedig azt a kérdést vesszük figyelembe, hogy „Ne legyen büntető jellegű”, akkor világossá válik a kormány szándéka: aki nem engedelmeskedik, az megnevezheti magát az alternatív körlet tükrében. Ha

csak az időt tekintjük, jobban jár az, aki börtönrre megy. A novemberi elítélések pikantériája, hogy az ügyész és a bíró a méltányosságra hivatkozva vádlottal és ügyvéddel szemben arra hivatkozott, hogy a vádlott nem tagadhatja meg a katonai szolgálatot katolikus vallása alapján. Ki is alakult egy hosszú vita arról, mit jelent a katolikus lelkiismeret és mi is a tanítás a katonai szolgálatról. Igazán paradox, hogy az ítéletet meghozó Katonai Bíróság Paskai László magyar bfborsra hivatkozott, a védelem pedig Grósz Károly humanizmújára, miközben a vádlott lelkiismeretét emlegette. Az ilyen sajátos jogforrásokra történő hivatkozásokat előre sejtve érthető, hogy a „nyilvános” tárgyalásra ötösével engedték be a hozzátartozókat, barátokat, érdeklődőket. Az Amnety International ifjú képviselője még becsúszott, a Magyar Nemzet már kintrekedt. A kormányzóvívői tájékoztató azt eredményezte, hogy a szöveg 2 év 8 hónap, illetve 3 év helyett „csak” 1 év 8 hónap lett az engedetlenkedők jussa. Ez aztán elintézés magyar módra: eleget teszünk az érvényben lévő jogszabályoknak is és a belpolitikai enyhülésnek is. Nézzük csak, végül is mi kerül még mindig — elítélésre? A válasz egyértelmű: az egyediség, a lelkiismereti szabadság. Az animal rationale-ból a ratio. (Pedig nem kisebb gondolkodó, mint A. Einstein mondta egyszer: aki elmegy katonának, pedig megtagadhatná a szolgálatot, „az tévedésből kapta agyvegyét — elég lett volna neki a gerincvelő is”). Csak animal-okra lenne szükség? Mivel magyarítható különben az a kettőség, hogy miközben a kormány fenn hirdeti humanitását a gyülekezési, egyesületi sztrájk- és hasonló törvényekkel kapcsolatban, addig megőrzi pacifizmus-ellenességét? Miközben mi szabadlábban találgatunk, a barcskai büntetés-végrehajtási intézetben arról találgatnak a lelkiismeret foglyai, hogy vajon nagyobb-e a szabadság odakinn — avagy csak mások a zárkafeltételek?

M. T. A.

„...tekintsék magukénak az emberek!”

A Felsőoktatási Dolgozók Szakszervezete (FDSZ) október 7-én Budapesten megalakult. A megalakulást kímélő küldöttértekezlet állásfoglalása szerint „Az FDSZ önálló, demokratikus, alulról építkező szakszervezet. Képviseleti, védi, érvényesíti tagjainak munkavállalói és létezésüket.” A JATE-n a november 11-i összbizalmi értekezlet állásfoglalása alapján elkészítették a felhívást és a csatlakozást kinyilvánító úrlapokat. Az értekezlet állásfoglalása szerint a csatlakozás folyamatosan történik, majd a december 16-i egyetemi küldöttértekezletre kell a végleges tagságnak kialakulnia. A folyamatonról kérdeztük dr. Várkonyi Zoltánt, a JATE SZB ügyvezető titkárát és dr. Csörgő Sándort, a TTK szervezőtitkárát.

— Melyek az október 7-e óta eltelt időszak legfontosabb lépései?
V. Z.: A szakszervezet akkor és ott megalakult és „elfogadott” egy provizórikus programot. De fontosabb, hogy kinyilvánította magáról: önálló, demokratikus és alulról építkező. Mi úgy gondoljuk, hogy ebből a meghatározásból az is következik, hogy az új szakszervezet áttétel nélkül valószínűleg a felsőoktatási dolgozók érdekvédelmét és képviseletét.

Cs. S.: Azonban rögtön problémát jelent, hogy a jogaink erre adottak-e? Lévn, hogy a jelenlegi magyar alkotmány, és a törvények semmiféle ágazatuként alakuló szakszervezetnek nem biztosítanak jogokat. Tehát jogainkról vannak ugyan elképzeléseink, de ezeket mind ki kell még harcolnunk. Ezért én a magam részéről még nem tekintem az FDSZ-t szervezettel megalakultnak. Nem fogadom el a vezetőséget sem, hiszen működésük ideiglenes. De legalább van egy keretünk, amit magunk töltethetünk ki. Ez számomra csak ténylegesen alulról építkező képzelhető el.

Cs. S.: Szerintem az a legfontosabb, hogy tudunk-e olyan szakszervezetet csinálni, amit az emberek magukénak tekintenek. Én úgy gondolom, hogy ez lehetséges, de nem vagyok benne bizonyos, hogy létrejön. Itt az egyetemen egy belső, nem látványos birok után az a szárny kerekedett felül, amelyik a csatlakozás mellé áll. Persze szinte mindegy, milyen lesz az új, mert a réginnél csak jobb lehet.

— Mi lesz azokkal, akik mégsem akarnak az FDSZ-hez csatlakozni?
V. Z.: Egyelőre csoportszinten folynak a beszélgetések, de a november 11-i összbizalmi értekezleten már negyvennégyen kitöltötték a belépési nyilatko-

zatot. Azonban mi úgy képzeljük el, hogy külön-külön mindenkinek nyilatkoznia kell. Nem tehetjük meg — mint sok más helyen megtették —, hogy az egész alapszervezet egyik napról a másikra a Pedagógus Szakszervezetből (PSZ) átlép az FDSZ-be. Ezzel a saját halálát ítéltük meg magunknak. Ugyanakkor mint a PSZ volt titkárnak, az a kötelességem, hogy összehívjam azokat az embereket, akik a régi keretek között kívánnak maradni. Döntsek el ők is, hogy mit akarnak, milyen szervezeti és működési körben kívánnak a továbbiakban létezni.

Cs. S.: Elég vicces dolog, de arról van szó, hogy az egyetemen a régi szakszervezet választott vezető testülete azt deklarálta magáról, hogy december 16-ig, mint az új szervezet ügyvezető bizottsága működik. Tehát, akik a PSZ keretei között maradnak, jelenleg vezetőség nélküliek.

— Meg lehet azt határozni, hogy az új szervezet miben lesz más — feltehetően jobb — mint a régi?
V. Z.: Úgy gondolom, az a legfontosabb, hogy hogyan látjuk az alulról építkezés kérdését. Az én felfogásomban ez a következőt jelenti: az alapszervezetnek a jogai nem adhatók felfelé, illetve csak akkor, ha erről az alapszervezet így határoz. Az alapszervezetet semmilyen választott vagy végrehajtott testület sem utasíthatja, kivéve azokat az eseményeket, ha az országos küldöttértekezlet foglalt állást a delegáltak egyetértésével. Fontosnak tartom, hogy az alapszervezetek rendelkezzenek saját szabályzattal, és maguk határozzák meg döntéseik megszavaztatási módját is. A demokratikus centralizmus korábbi gyakorlatával szemben fontosabb, hogy hangot adjunk a kisebbség véleményének is. A tisztviselők és küldöttek megbízatását — mikor és mennyi időre — szintén az alapszervezet határozza meg.

K. A.

Az utóbbi időben egyre többször hallhatjuk és olvashatjuk, hogy a különböző szórakozóhelyeken, az utcán, kisebb-nagyobb nézeteltérések támadnak az „arabok és a magyarok” között. Ez a probléma külön élel jelentkezik Szegeden, ahol mintegy 400–500 arab diák tölti tanulmányi éveit. A lakosság részéről pedig egyre nő a türelmetlenség és több helyről is hallani, hogy: „az arabok megrontják a város levegőjét”. Megpróbáltunk utánajárni annak a szóbeszédnek, mi szerint: „rengeteg pénz hoznak az egyetemnek és az oktatóknak, ezért mindent elnéznek nekik”. A devizás képzés két felelőse dr. Telegdy Gyula, az AOK dékánja és dr. Simon Lajos, a GYK dékánhelyettese.

— Valóban nagy gondot jelent önöknek az arab diákok magatartása és viselkedése?
T. Gy.: Tény, hogy nagyon jó anyagi háttérrel rendelkező családokból jönnek, és nincsenek szabályokhoz és szokásokhoz kötve. Az egyetemen mutatott viselkedésük alapján azt mondhatom, hogy ősszétűzéseik (pl. pofozkodás) általában saját országaikon belüli ellentétekből, vagy magánjellegű problémákból származnak.

S. L.: A felvett diákokról kizárólag a középiskolai bizonyítvány alapján lehet képünk, hiszen előfelvételi nálunk nincs. Az év közben bekövetkező 15–20%-os lemorzsolódások is igazolják, hogy nem mindegyikük tudja teljesí-

teni a követelményeket. Persze sokan eleve egy vagy két évre jönnek, hiszen így megkerülik az otthoni felvételt. A nálunk szerzett bizonyítványt elfogadják hazájukban. Vannak, akik a katonai szolgálat alól mentesítik így magukat egy-két évre. Mindenestre számukra nem könnyű a

beilleszkedés, hiszen teljesen más kultúrából érkeztek. Nem véletlen, hogy külön etikaórát tartunk hallgatóinknak. Harmadévre általában megszűnnek az alapvető problémák.

— Tapasztalható-e a magyar hallgatók ellenérvése?
T. Gy.: Ilyen jellegű visszajelzés nem érkezett még. Egyébként az egész egyetemnek csak használ, hogy abból az összegből, amit a külföldiek befizetnek, sok olyan dolgot tudunk megvalósítani, amire nagy szükségünk van. Az orvosi műszerek általában csak devizáért szerezhetők be.

S. L.: Sok szempontból jobb helyzetben vannak a devizás hall-

gatók, hiszen csoportjaik kisebb létszámúak. Ezeket a hallgatókat a nemzetközi szakképzés igényei szerint kell tanítani. Egyrészt, mert ők továbbviszik a szegedi egyetem híreit, és nekünk nem mindegy, hogy milyen kép alakul ki rólunk. Másrészt, jelentős összeget fizetnek azért, hogy itt tanulhassanak; a pénzükért pedig színvonalat várnak.

— Mivel külön kategóriát jelent ez a képzés, gondolom az oktatókat is külön fizetik érte?
S. L.: Az angol nyelvű képzésben részt vevő oktatókkal külön szerződést kötünk, mivel e feladat ellátása nem munkaköri kötelességük. Ez nemcsak a külön bérezést, hanem a munka szigorúbb minőségi elbírálását is jelenti.

— Mi a véleményük a városban eluralkodni látszó arabellenes hangulatról?
S. L.: Az elmúlt években — államközi szerződés keretében — Szegeden tartózkodó szakközépiskolások olyan rossz híreket keltettek az araboknak, hogy a város lakói ebből általánosítottak. Úgy gondolom, ha azokat a gondokat, melyeket 400–500 diák egyáltalán okozhat, egy egész város nem tudja feloldani, illetve semlegesíteni, az a város hibája is.

T. Gy.: Bármilyen történik a városban, azonnal általánosítanak az emberek. Természetesen az egy-két agresszív elemet ki kell emelni, de miattuk nem lehet az egész „társaságot” büntetni.

Kozel Anita

Reform-operett szereplők nélkül

A politikai szellemiségétől megfosztott jogásztársadalom lassú presztízsvésztése és hanyatlása nem újkeletű dolog. Ma már lehet, arra is késő, hogy visszasírjuk a hajdanvolt korok sokoldalú jogász-egyéniségét.

Egy hegemonikus politikai intézményrendszer szolgálatát el látó, ideológiai meghatározottságú joggyakorlás következtében természetesen háttérbe szorult a jogtudományok — e társadalomtudományok közül jelentős politikai és társadalmi erővel bíró tudományágak — a tisztelése és fejlesztése. Ez szükségszerűen bemerítette az oktatási struktúrát is, s néhány nagy formátumú professzor kivételével (akinek sikerült átmenteni valamit a régi szellemiségből) évtizedeken keresztül öröklődött a konzervált szerkezet. Mindez közönyt, konzervativizmust, állpolitikusságot váltott ki a hallgatóságban. Egy ilyen légkör pedig csak igen csekély fokban alkalmas újító szellemű változtatások befogadására. Amiről a következőkben írok, sajnos keserű tapasztalata annak, ami a november 24-én zajlott demonstrációval kapcsolatban fogalmazódott meg bennem.

Hová tűntek a joghallgatók ezen a napon az egyetemről?

A folyosók szinte üresek. Az egyik teremben Kovács professzor alkotmánymódosításról szóló előadására gyülekezik a hallgatóság, körülbelül egy évfolyamnyi fiatal. A professzor egyénisége, s a téma „szakmabavágása” vonzotta ide őket?

A másik előadás a felsőoktatás egészének reformja kapcsán kívánta tárgyalni a jogi kari tantervi reformot. A teremben húszan ülnek, nagyrészt oktatók. Kik akarják hát a reformot? A bölcsészkar hallgatókkal és oktatókkal zsúfolásig megtelt Aud. Max.-ban a pezsgő, határozott követeléseket felvonultató, s az eredményeket rövid határidőn belül tudni kívánó tömeg után szokatlan a szemnek ez az érdeklődés jelző távolmaradás. Nem véletlen, hogy az egyik oktató nem kevés indulattal teszi fel a kérdést: a politikai mozgalmak miért nem érintik meg a jogi karokat, s főleg Szegeden? Az a problematika, amely ezeket a rendkívül szimpatikus egyetemi mozgalmakat jellemzi (tudniillik, hogy alapvetően teoretikus problémáknak politikai felhangot adnak, melyben a teoretikus érvek és a politikai akarat izgalmas küzdelme bontakozik ki), egyáltalán nincs jelen e kapuk mögött. Sőt mi több, az átlagosnál is rosszabb személyi és tárgyi feltételekkel rendelkező karok egyikén rettentő fontos lenne legalább a politizáló hajlam megjelenése. Felvetődik tehát a kérdés: kinek, s egyáltalán érdeke-e valakinek itt a reform?

Reform reformok nélkül?

Az előadást hallgatva úgy tűnt, nincsenek kialakult, határozott álláspontok a tantervi reformot illetően. A kar november végére várja az immár harmadik végső határidejű minisztériumi bizottsági iránymutatásokat, amely a helyi oktatói bizottsági megvitatás után kerülne a hallgatók elé. Vagyis ebben az esetben hiányzik a közvetlen kapcsolat az oktatók, a hallgatók és a minisztérium között.

Az előadót az óvatosság, a „nem sürgetjük a reformot, mert ez csak egy hosszú folyamat eredménye lehet” politikája jellemezte. Megtudtuk, hogy itt a központi iránymutatásokat nem lehet olyan mértékben figyelmen kívül hagyni, mint akár a természettudósoknál, akár a bölcsészeknél. (Gondolom, ez is a jog „gazdasági és politikai meghatározottságából” következik!)

A felsőoktatási reform lényegét képező elemek: önkormányzat, tanszabadság elvének elvi deklarálásán túl nem láthattunk semmiféle garanciát ezek gyakorlati érvényesülésére (azzal együtt, hogy igaz, itt szinte az összes feltétel hiányzik ezek megvalósításához.)

Még nem alakult ki határozott vélemény azzal kapcsolatban, hogy a jövőben egy jövőképhez alkalmazkodó, teljes mértékben praxis-orientált képzérendszer, vagy egy széles körű elméleti alapokra helyezett, a változó körülményekhez minden helyzetben rugalmas alkalmazkodó ideál típusú oktatás győzedelmeskedik-e.

Véleményem szerint ez már nem is vitatéma. Világos, hogy az utóbbi biztosíthatná egy általános műveltségi színvonal megerősödését, amely a túlzottan erős szakirányú képzés következtében veszélybe került. Pedig az egyetlen hallgatói reflexióból mégis csak az derült ki, hogy a hallgatóknak nem ez a megfelelő. (?)

Kényelmi szempontból biztosan!

(nagy)

Kecskeméti törvénylátó napok

Néhány leleményes újságíró már a helyszínen rájött: a kecskeméti Felsőoktatási Alágazati Diákparlament értelme és célja az Országos Felsőoktatási Tanács végleges koncepciójának megszavaztatása volt. Megelőlegezve e beszámoló végét, jelentősük már most ki: senkinek sem kellett csalatkoznia előzetes várakozásaiban.

A november 26-án délelőtt 11 órakor végre összeült a parlamentet a levezető elnök azzal az örömteli hírral fogadta, hogy a kedvezőtlen időjárási körülmények ellenére a 293 küldöttből 203 megjelent. A határozatképeség ilyen módon megállapítottán a művelődési miniszter köszöntő mondatai után az érdemi munka is megkezdődhetett. A napirendjén oly módon változtatott a parlament, hogy az OFT terve mellett meg kívánta hallgatni a demonstrációk folyamán már nyilvánosságot kapott Országos Felsőoktatási Érdekképviseleti Szövetség tervezetét is, melyet *Fabri György*, az ELTE tudományos ösztöndíjasa terjesztett elő. Eszerint a Szövetség egy olyan alanyi jogon szerveződő érdekképviseleti szervezet lenne, mely külön oktatói és külön hallgatói tagozattal rendelkezne. A Szövetség megalakulásának és demokratizmusának egyetlen kritériuma az alulról szerveződő demokratikus hallgatói és oktatói önkormányzatok létrejötte, amelyek minden intézményből küldötteket választanának a Szövetség félévente ülésére kongresszusaira. A kongresszusok a művelődési tárca hatáskörébe tartozó kérdésekben a művelődési tárccal, anyagi kérdésekben pedig — társulva a szakszervezetekkel, az Akadémiával és a minisztériummal egy Felsőoktatási Tanácsban — az Országgyűlés költségvetési bizottságával tárgyalna. Bár azt senki nem vonta kétségbe, hogy ez a szervezet megfelelőbb és demokratikusabb lenne, mint az OFT, mivel azonban még sok helyütt nincsenek meg a Szövetség alapját jelentő önkormányzatok, így azt jelen pillanatban nem lehet megalapítani. (Többekben felmerült: ha ilyen önkormányzatok nincsenek még, akkor hogyan választódhattak demokratikus módon a parlament küldöttei?) Az OFT koncepcióját kritizáló vélemények szerint az egy önállóság nélküli, belső működését tekintve nem demokratikus, gyenge alku-

pozíciójú konzultatív szerv csupán. Hosszas, késő délutánig tartó vita lezárásaként, a kérdések tisztázása nélkül a levezető elnök szavazásra kívánta bocsátani az OFT megalakulását. Többen tiltakoztak, mondván: addig, amíg nem tisztázódott, milyen jogokkal rendelkezik az OFT, nincs értelme a szavazásnak. Egy „szimpátiaszavazás” mégis volt, amelyben 169-en vettek részt, s így kiderült, a parlament nem határozatképes! Végül a probléma azáltal nyert megnyugtató megoldást, hogy a levezető elnök kiderítette: mivel a jelen gyűléseket először Veszprémben hívták össze, az lényegében másodszori összehívást jelent, így ezek a szabályok (határozatképeség, 2/3-os szavazati többség) most nem érvényesek. Világos, nem?

Végül a „parlament” úgy döntött, garanciákat kér: az OFT-nek legyen egyetértési joga minden, a felsőoktatást érintő kormányzati, miniszteri döntéssel szemben. Amennyiben ez nem valósul meg, úgy az OFT ne alakuljon meg. A tisztviselők, az OFT hallgatói tagozatának, valamint az őket ellenőrző 65 tagú hallgatói választmányának megválasztása azonban további bonyodalmakat okozott. Mivel az OFT végső szavazására csak 102-en maradtunk, voltak olyan felsőoktatási ágak, amelyek sem az OFT-tagjukat, sem a választmányi tagjaikat nem tudták volna megválasztani, így lehetetlenné vált akár az OFT, akár a választmány megalakítása. Megoldásként, ideiglenes megbízatással *koordinátort* választottunk, de mivel a következő „parlament” összehívására csak két év múlva kerül sor, így az a veszély állt volna fenn, hogy — mivel a „parlamentnek” kell megválasztani minden tisztviselőt — az OFT nem alakulhat meg. Így méltó befejezésként a napnak, a „parlament” 5 perccel korábbi döntésének ellenmondva a még meg nem választott választmányt bízta meg a tisztviselők megválasztásával, a jogosítványokról szóló döntéssel. Hogy a választmány tagjai kik lesznek és mily módon választódnak, senki sem tudja. Mindenesetre két évre megnyugtatóan rendeződött a felsőoktatás hallgatói érdekképviselete, így a „parlament” másnap küldötték híján, automatikusan feloszlott.

PIKÓ ANDRÁS

1988. november 23.

tisztelt ismeretlen és ismerős barátaim!

drága ellenségeim! bocsássatok meg vagy gyűlöljetek jobban, hogy előttem estem a nyílt politikai szónoklat csapdájába és hogy a múlt helyett a jelen még inkább a jövő tolatkszik elém.

vagyis tolatodik elétek. ez itt egyetem. most is az. a korlátozott szabadság laboratóriuma. mindig van pont aminél tovább lehet menni. csak egyet nem lehet, megnevezni a ... jelző nélküli szabadságot. úgy lehet tenni, mintha az volna. jelző nélküli. azaz le lehet mondani a nagyobból a többért. vagy eddig le lehetett. te milyenek képeled az új börtönudvar felett a végtelen kék eget?

az autonóm egyetem álma, a korlátozott szabadságban felnőtt polgár álma.

„magyarországon nem kötelező egyetemre járni” — idézet juratovics aladártól. idézet a konyhákban, ahol az idegességtől kifehéredett száju fölnevelő édesanyák álltak éjfélkor a félretaposott pongyolákban. juratovics aladár — kinek ideje eljö még — lehet, lehet elfogadható javaslatom. kérem a jate btk hallgatóit, hogy a fenn nevezett országgyűlési képviselőt válasszák az egyetem díszdoktorává és az erről szóló okiratot a hallgatók által gyűjtött háztartási szemét kíséretében adják át neki.

„aki fizet az parancsol.” idézet újra a díszdoktorától. aki elvesz, aki robotoltat, aki röhöz köt, az parancsol. aki fizet az mi vagyunk. aki parancsol az nem mi vagyunk. a megbocsátás ideje nem előzheti meg a bosszúállás idejét. mi a javaslatom a fölnevelő édesanyáknak? Állítsák előbb az órákat, és imádkozzanak Istenhez, hogy a csörgést átaludják.

kaszárnyaszocializmus. a szavak már nem az eljövendő orgazmust idézik. a szavakból ismeretlen helyre költözik az igazság karcos csodaszarvasa. van-e pártnak vadászterülete? ha van tartózkodó szemérem, most mind a választóló arcán. nincs. természetesen. a válasza a 93 ezer km-es vadspark álmatlanságban szenvedő lakói felkapják a ... nyúlcsipőt.

magyarország missziós terep. a misszió az egy angol film. anglia a demokrácia őshazája. a demokrácia a mi álmunk is. a mi-álmunk nyilvánvaló, mely a csodaszarvas felé tart.

vajon a zúgó szélben meghallható-e csupán a suhogás? a korlátozott szabadság, azért szabadság mert kimondhatja az autonóm egyetemet. és azért korlátozott, mert a csapdába esett rókáról nem a lábat, hanem a rókát kezd el lerágni. az egyetemi autonómia fagyos kis rókaláb, amit aztán az éles vasak közül már viszonylag könnyen kiszabadíthatunk.

kedveseim! innen már nem vihető el semmi. ide már semmi be nem hozható. itt pontosan annyi lesz mindemből, amennyit akarunk. ha ennyit, akkor egy csomó dolgot el kéne rejtetni, hogy ne ütközzünk minduntalan beljük. ha már kitörtük dugdosás közben a laboratórium ablakát, akkor vegyük le az alakkeretet is. hogy többet látványhoz férjenek. ne akarjunk a kevesebből többet. mert a látvány gazdája a szem, s a hóhér magával csupán a fekete kötést viszi.

most a börtönörök nyitják az ajtót. ami mögötte van az pedig készen volt. kísértélhatunk és elfoglalhatjuk az autonóm egyetemet. fölöttünk a végtelen kék ég. alattunk a megfjethetetlen lábdobogás a kövezett udvar kővén. egyetlenesen lépegető facipők koppanása.

azt hiszem a hasonlat fölfalta önmagát. barátaim! ki az utcára. előtte minden reggel ahogy vagyunk, izzadtan, szájszagún, feszülő hólyaggal, gyakoroljuk néhányszor a fölkelést. föl! föl! legalább magunknál magasabbra!

BALOG JÓZSEF

Elődök az előzményekről

Érdekes beszélgetés zajlott le november 23-án, szerdán délután a bölcsészkaron. A meghívottak. *Balog József, Balogh Iván, Bárdi Nándor, Belovics István, Békés Csaba, Galamb György, Kalmár Melinda és Samu Attila* a közelmúltban még maguk is a kar — az átlagosnál lényegesen aktívabb — hallgatói voltak. A megújításra, a változtatásra tett korábbi próbálkozásairól, azok eredményeiről beszéltek a demonstráló hallgatóknak.

A változtatást célzó törekvések kiindulópontja egy *politikai faliújság* volt — bizonyos TTK-s példa nyomán — 1980 szeptemberétől. Például a lengyelországi eseményekkel kapcsolatos, első kézből származó, lengyelből fordított dokumentumokat is megjelentették itt. A hallgatóknak persze tetszett, az oktatókat azonban megosztotta — mesélte Csaba. (Melinda: „Túlságosan is komolyan vettek minket ahhoz képest, amit valójában akartunk.” Galamb György: *Elsőévesként lelkes olvasója voltam a faliújságnak, jellemző a konspirációs hangulatra, hogy ezért beépített embernek néztek a szerkesztők.*”) A társaság egy része aztán bekerült a kari KISZ vezetésébe, és a többiekkel együtt „árnyékkormány gyanánt” irányították az eseményeket. Nagyon meghökkentek azon-

ban, amikor ezért, jöllehet, ösztinte szándékkal cselekedtek, frakciózással, ellenzéki-séggel vádolták őket.

A következő jelentős állomás — ma is létező — *Gondolat* című kari lap megindítása volt, melyre a Szegedi Egyetem akkori működésével való elégedetlenség következtében került sor. A következő kari KISZ-taggyűlésre, amely akkor egyedül volt a változtatások lehetséges fóruma, már követeléseik 17 pontba foglalt listájával álltak elő. (Több más mellett követelték például a Szegedi Egyetem szerkesztőjének a leváltását, a tagság által állított jelölt indítását a KISZ-titkár választáson.) *Jakó Attila*, a TTK volt hallgatója a felsőbb-ségnek az erre való reakcióját a következő idézettel érzékeltette: „Mi ez a lengyel stílus?”

Bárdi Nándor szerint az a küldöttgyűlés választóvív volt, a változtatásra irányuló törekvések ugyanis ekkor artikulálódtak először politikailag. Korábban azok csak szakmai téren, illetve az egyetemi színpadon jelentek meg. Ehhez nagyban hozzájárult, hogy a „lengyel események személyes sokkot jelentettek az egész magyar értelmiség számára.”

Erjesztő hatást gyakorolt az ekkor Szegeden tartózkodó pozsonyi diákcsoport is, melynek közvetlen kapcsolata volt a cseh '68-cal. Ekkor vetették föl a KISZ-küldöttgyűlések és a diákparlament különválasztását is. Határozati jogot követeltek a parlamentnek, és bizottság alakítását a határozatok végrehajtásának ellenőrzésére. *A Hallgatói Képviseleti Rendszer (HKR) létrehozására két terv is született az idő tájt. Ennek kellett volna — elképzelésük szerint — átvennie a KISZ jogosítványainak zömét. „Kiderült azonban, a KISZ ha akarja sem adhatja át a jogosítványait” (Békés Csaba). Bárdi nagyon figyeltemre méltónak találta a HKR létrehozására vonatkozó egyik, Szíj Ferenc által készített tervezetben, hogy „az nem már eleve a kompromisszumokból, indult ki.” Ennyiben ez — szerinte — szoros rokonságot mutatott a jelenlegi bölcsészkar törekvésekkel.*

A HKR bukása okozta csalódás után az első reformnemzedéknek „nem maradt más, mint a szakmai munka”. Melinda azt is elmondta, hogy barátait a politizálás óhatatlanul olyan szerepekbe kényszerítette, olyan konfliktusok okozója

lett, amelyek miatt ma már nem vállalná azt. Ugyanakkor „a napi 24 órán át való politizálás” a szakmai, a tanulmányi munkájuk rovására ment.

Bárdi Nándor, a második reformnemzedék tagja elmondta, hogy bár '80-'81-ben más egyetemeken is voltak már „diákmozgólódások”, a szegedin kívül egyiknek sem volt programja! Fontosnak tartotta a Békés — Kalmár-féle társaság nyomdokaiba lépő csoport „nemzeti orientációját”, amely — többek között — annak is köszönhető volt, hogy Szegeden sokkal erősebb a határon túl élő magyarok gondolj iránti érzékenység, mint másutt az országban. Ekkor indult az az akció is, melynek révén évről évre karácsonyi ajándékcsomagokat juttatunk el erdélyi magyarokhoz. Ehhez kapcsolódva *Szalamin Edit* tanárnő a demonstrációk mellett kevés figyelemre méltatót ösi tankönyvgyűjtés eredményességéről beszélt, melyről november elején Kárpátalján, személyesen is volt lehetősége meggyőződni.

1982 őszén jött létre a *Jámbor szándék* nevezetű kezdeményezés, melyben fiatal oktatók és hallgatók már együtt szorgalmazták a kari ok-

tatási reformot, a teljesítményközpontú egyetem megerem-tését. A minisztériummal való megegyezés lehetősége 1983 őszén, a gödöllői diákparlamenten úszott el. Nándor szavai szerint. A változtatást akarók szándékai zátonyra futottak a többség passzivitásán, érzéketlenségén.

Ezen az őszön került a karra a harmadik reformnemzedék is, amely a mostani törekvéseknek is mozgatója. Ők találták meg a helyes arányokat a szakmai munka és a politizálás között. „Több jó íráskészségű ember van, volt közöttük, akik publicisztikus, de szakmailag is értékes írásokkal ébren tudták tartani a civil kurázsit” (*Bárdi Nándor*).

A megújítást célzó törekvések tömegbázisáról szólva *Bellavics István* mondta el: először az 1984 őszén megrendezett kari gyűlésen sikerült elérni, hogy a hallgatók határozatképes többsége részt vegyen. Ekkor merült föl bennünk annak a kérdése, hogy „mekkora hatást tud egy aktív mag kifejtene, illetve meddig lehet folyamatos egy ilyen szolidáris érdekközösség? Egyáltalán létezik-e diákpoltizálás?”

A törekvések kétféle választ jelezte az *igényes szakmai műhelyek, az Aetas, a Harmadik* létrejötte 1984-ben, az alternatív oktatási rendszer megvalósítását célzó „repülő egyetem”, lakásokon tartott szabadegyetemi előadás-sorozatok megindulása. Ugyanakkor — mint azt Bárdi hangsúlyozta — a *szakmai és politikai „elit” — gyakorlatilag — ugyanazok az emberek képviselték.*

Bárdi beszélt arról a csapdáról is, amelybe éppen a HKR kapcsán estek. Tudták, hogy ez a törekvés el fog vetelni, mégis úgy érezték, hogy az adandó lehetőséget föltétlenül meg kell ragadni, nehogy annak elmulasztását később, más törekvések kapcsán a szemükre vethessék. Szerinte az egyetemistáknak, főiskolásoknak egyetlen szerepe lehet a felsőoktatás megújításában: nyomást gyakorolni, a többi ugyanis a miniszter dolga (lenne).

Pikó András a HKR példája kapcsán a jelenleg is fenyegető veszélyekről szól. Egyrészt, hogy a mozgalom az idővel egyre kevesebb ember ügye maradt, másrészt, hogy — helytelenül — informális politikát folytattak.

A beszélgetés befejezése képpen *Balog József* olvasta föl — mellékelten közölt — írását.

(kiss)

Sztalker a fűben

Andrej Tarkovszkijnak

A tömött levegőben a pókháló ragacsos csillanása
fakorhadék
és mintha az ösvény is kopasz, szegényes volna
felette a szakadt drót, a villanyoszlop kátrányos bőre

és a feszült légtömeg összeálló szorítása
a fuldokló nehezesség, súlyok ereszkedése a mellkasra
a halánték lüktetése, ahogyan a szem vibrálva meg-megremeg
a kilöketetlen hányinger, a tépések, a szúrások

Pattan egyet
ledől
zuban a kőválygó fű mélyére

Az erjedő illat zöld borulása
mint a folszakított szálak összefolyának

és a tarkó alatt elnyugszik a tyűkhúr fehére
a csillagvirágok száraz gyökere a homlok fölé
magasodva a szár nedveitől felitatódik
s a borda mélyéről egyszerre lökődik ki, húzódik fel
és oszlik szét
a pókháló-tapadású pára

Háy János

Szelíd történetek

(Eco)

ez az ember milánóból jött
ő találta fel a milánói makarónit
leül a tányérja mögé és szertartásosan
feltekeri villájára a túróstészát
mint egy igazi milánói

— a vers-szövegben minden más jelentést kap:

ez az ember basrából jött
bishán damon shibamon keresztül
ezeregy éjszakát vándorolt
míg budapestre ért
egész lénye az ázsiai ravaszágát tükrözi
de poszára olyan mint egy milánói

— a vers-szövegben minden más jelentést kap:

szegények voltunk
milánói makarónit főztünk
spagettiből mert az vékonyabb
egy ember állított be
a budapesttel szomszédos basrából jött
a bé betűs városok általában
közel vannak egymáshoz
egy éjszakát utazott és ezret maradt
míg el nem fogyott az összes milánói

— a vers-szövegben minden más jelentést kap:

semmiféle ember nem érkezett
mi beléptünk a szobába és
találtunk egyet csak úgy elfekvőben
nagyon szegények voltunk
így milánói sem tudunk főzni
kiskanállal hozzáláttunk hogy

kívájjuk az ember szemét
kivakarjuk az orrát meg a poszáját
mert mi kannibálok vagyunk
basrából érkezünk
ott mindenki kannibál

— a vers-szövegben minden más jelentést kap:

mi humanista európaiak vagyunk
kultikus vérevesésünk
milánói makaróniévéssé változott
nyáron baszába utazunk nyaralni
szeretjük a nyarat
keleten tölteni

Kurdi Fehér János

A forradalom előérzete

„A történelem csak magunkban
fejthető meg.”
(Robert Musil)

Ismeretes a 10-es évek Európája.
Történetünk a semleges Svájc
egyetemi központjában, Zürichben
játsszódik. Tzara, Janco, Arp és
Hugo Ball itt alapította meg
a Voltaire-kabarét a Spielgasse 1. szám
alatt, 1916-ban. Ugyanebben az évben
a Spielgasse 12. szám alatt lakott
Lenin feleségével, Krupcskajával.
A dadaisták ismerték Lenint, sőt
Lacote szerint, Tzara még sakkozott
is vele a Terrasse-Kávéházban.
E kávéház terasza történetünk színhelye,
ahol a művészet és a politika későbbi
irányítói még ismeretlenül kavargatták
a zaccos kávé és egymás gondolatait.

Egy nap nyugaton tanuló orosz egyetemisták
keresték fel Lenint, ki szokása szerint
a teraszon sakkozott alkalmi partnereivel.
Az éjszakába nyúló beszélgetés során
a kis társaság tetemes mennyiségű
francia konyakot és tüzés rajnai bort fogyasztott.
Záróra után, a sötét asztaloknál, az akkor már
aktívan politizáló Ball megjövendölte
a 68-as eseményeket, Tzara előadta a
La première aventur céleste de Mr. Antipyrin
című kiáltványát, s az egyetemisták mélyről
jövő dndolása közben Lenin
felolvasa az
Aprilisi Tézisek egy korai változatát.
A semleges ország feszült a csöndje
telepedett a városra. Valaki
püzött egyet halkan a sötétben.

(1984)

Szerb Máté

Babig*

(az életérzés kifejezése)
mottó: Hol voltunk tavaly?
Marienbadban.

B elveszti eszméletét.
A fekete rubás alakok elhelyezik
a testet a parti homokban
Megkezdődik az azonosítás.
O Babig. Bár a véges és nyomorúságos
emberi értelem számára örök titok
marad, melyek a Babigok, s melyek nem.
Felette súlyos vörös draperiával burkolt
keret.
Előre senki sem tudhatja, milyen arca lesz.
Senki nem ismeri fel, amikor
először jelenik meg.
Kellemes, gyengéd ez az arc,
s mire az ember hirtelen észreveszi,
mi is rejtezik mögötte,
már túl késő.
Felül, vodkát iszik paradicsomlével.

B belép a tizemeletesbe, kezében könyv.
„B alkalmazási kritériumai”.
Megnyomja a lift hívógombját.
Mellette egy nő.
Hatodik. Huszonhatodik — válaszol
az átszellemlő, kis csinos.
A bunda alatt nincs rajta semmi.
B átöleli, arcát belefúrja a nő nyakába.
Már a második kör a földszintig.
Karja ráfonódik a meztelen derékra,
másik keze a bunda zsebében.
Sorban azonosítja a tárgyakat:
injekció, tű, fiolák.
Még két percem van — rögzíti B,
és befejezi ténykedését.
A nő pihogve támaszkodik a lift vörös falának.

Belépnek a lakásba.
Az ajtón felirat: MATCHUCLUB.
B lenyomja a video indítógombját.
Wagner zenéje hallatszik.
B-t látjuk a képernyőn,
egy bár pultjának támaszkodik.
Megszólal az ismerős hang.
Egyedül voltam, vártam.
Fogalmam sem volt mióta és mire.
Nemtorodomségból talán többet ittam
a kelletnél.
B szájához emeli a kristálypoharat.
Bloody Mary-t! Igenis uram.
Elégedetten hátradől.
A tapétát elfedi egy hatalmas vászon:
a tenger főenyére felállított képkeret,
aláhulló súlyos draperiával.

A nő ledobja magáról a bundát,
látni hosszú barna lábszárait,
rajta csillogó homokszemek.
B ujját a könyvében hagyja,
mintegy jelzésül, s
magához vonja a nőt.

Sara Zeitgeist átöleli a férfit.
Ovatosan kibiztosítja az injekciót,
majd a gerinc apró csigolyái közé dofi a tűt.

B a mozgó liftben.

Sara a bejegyzett oldalról szigorú
hangon olvassa: On azt állítja,
hogy vannak olyan személyek,
kik Babigok,
és vannak olyanok kik nem.
Ha meg akarjuk tudni ennek a szónak a jelentését,
jogunk van kérdezni,
hogyan állapítható meg egy konkrét esetben,
hogyan az adott személy Babig e vagy sem.

* A szövegben felhasznált szavak, mondatok, irásjelek, gondolatok egyike sem a szerzőtől
származik. Babig regény. Hasonlításképpen: olyan, mint Joyce vagy Homérosz.

Podmaniczky Szilárd

Az emlék első órája

Megmondom én, nem gondoltam semmire, a kezem reszketett, akár a nagybögös kutyája az elvetemült hürok között. Pocsék nadrágom még ment is az alkalomhoz, gyűrődések, redők, az évek alatt rám rakódott por húzni kezdte a fejem. Azt a fejemet, ami épp oly gördülékeny, mint lehengerelhető vagy átdobható egy postakocsi mögött parkoló Zsiguli fölött. A postán sok levél van, addig-addig az enyém is előkerül. Volt rajta bélyeg is, sok érzékeny recével. Szomjas lettem, tehát a sivatagban vagyok. Szám fanyar és keserű íze összefolytak könnyeimmel. És akkor gondoltam először, engem is el lehet pusztítani, ki lehet állítani formalinban a Tépjük Szté Egymás Idegeit című kiállításon. Ezért a mutatványért húszezer forintot fizetnek, amit halálom után bármibe befektethetek, például egy keskeny hevéroba. Most azon próbálok életben maradni. Nehéz, tudjátok-e? Tudom-e? Kiálltam az utcára egy virágcsokorral és vártam, hogy elkérje valaki, hogy azt mondja: köszí, csao. Csak egy kutyá futott felém, belémharapott. Mikor kiemelte combomból tühegyes fogait, azt mondta: köszí, csao. Folyt belőlem a vér és ittam pár konyakot, de nem a tüzeért, csak a felszolgáló közömbösségét akartam látni vagy a helyiség durvaságát, mely búcsúra készítet majd, hogy kihulljanak ölemből finom ujjai, hogy minden szóval vékonyabb legyek, oly vékony, hogy ma már rejtve hordhat illatos hajszálai között.

PÁLYÁZAT

A Szegedi Egyetem szerkesztősége a Harmadkor című folyóirat, a Móra Kollégium és a JATE KISZ Bizottsága támogatásával irodalmi pályázatot hirdet elsősorban szegedi egyetemisták és főiskolások részére. Pályázni lehet széprózával és verssel. Beküldendő — pályázónként — legalább 5 vers, illetve legalább három prózai alkotás, vagy minimum 5 oldalnyi szépróza.

A pályázatokat 1989. március 10-ig, a szerkesztőség címére (6720 Szeged, Dugonics tér 12.) várjuk. A pályázat jelígis. Mindkét kategóriában három-három pályadíjat oszt ki bírálóbizottság. I. díj: 3000 Ft, II. díj: 2000 Ft, III. díj: 1000 Ft.

Solymosi Bálint

piperehal

(kész, gondolod, hülye
vagyok teljesen); az út majd-
végén járhat, vagyis járhat-
tok, az állomásra menet, le
a hegyladról, senkinek dolga
semmi, csak az ősz, az kezd
meg szakaszát, nem te

ezúttal nem te, ti,
majd-ketten haladtok versirányba
s a szél, az egyetlen idom hozzá
a jómát, de tényleg ennyi,
egyébként keresztbe volna
minden, tudjátok; (olvasod
hogy piperehal, hogy ennyi)

* a tél

„...nyitott ez a műhely”

Levendel Júliával, a Liget című irodalmi és ökológiai folyóirat egyik szerkesztőjével budai lakásukon beszélgettem, amely a lap szerkesztőségi hivatala is egyúttal. Először a folyóirat megindításának — közismerten hosszadalmas — előtörténetéről kérdeztem.

— A Liget története jóval korábbról indul, mint ahogy megjelent az első szám. A kiindulópont a Magyar Családi Kalendárium — 1985 őszén megjelenő — 1986. évi kötete volt, amelyet szintén férjemmel, Horgas Bélával közösen szerkesztettünk. A jobb, színvonalasabb kalendáriumoknak régebben irodalmi melléklete is volt. Innen vettük az ötletet, melynek nyomán a Családi Kalendárium évszakonként megjelenő irodalmi mellékleteként, 1986 tavaszán megszületett a Liget. Ennek tízezer kinyomott példányát azonban bezúzták. Három szám mégis készen állt, a szerzők az írások zömét nálunk hagyták. Az idei évben, június elsején (nem sokkal a pártértekezlet után) kaptuk meg a lapalapítási engedélyt. Már egy hét múltán nyomdába tudtuk így adni a folyóiratot, mely az első lett a számos újonnan induló lap között.

— Milyen volt a fogadtatás, az első szám megjelenését követő visszhang?

— Sokan tudtak a korábbi betiltásáról, ennek is köszönhető volt az óriási érdeklődés. Néhány óra leforgása alatt elfogyott a lap. Ezért többen javasolták, hogy emeljük föl a példányszámot. Ezt — egyelőre — indokolatlannak tartjuk, de három-négy szám után, ha kialakult már az olvasótáborunk, esetleg elképzelhető.

Az első szám kritikái visszhangja egyértelműen pozitív. De ezt nem tartom perdöntőnek, fontosabb az, hogy rengeteg üdvözlő, gratuláló levelet kapunk. A kiadónk, az Egészség egyesület pártoló tagjai díjmentesen jutnak a Ligethez. Az évi tagdíjon felül, ami gyakorlatilag négy lapszám ára, sok a túlfizetés, és ebből az összegből fedezzük majd például a másodíki számunkban meghirdetésre kerülő esszé-pályázat díjait is. Jelen pillanatban 2500 a pártoló tagok száma. A megjelenő lapszámok postázására, ami elég sok munka, máris ajánlkoztak önzetlen segítők az ELTE-ről. Ilyen és ehhez hasonló gesztusokkal halmozunk el bennünket, és ez — természetesen — nagyon jólesik.

— Az előbb említett esszé-pályázat kiírásán kívül, mi lesz a Liget második, téli számában?

— A folyóirat első számában sem volt, és a következőkben sem lesz napi szenzáció, ez ellenkező nem akarunk elfeledkezni a jelenkor fontos történéseiről, eseményeiről. Ezekhez

azonban minden esetben értékálló művek közlésével akarunk kapcsolódni. A következő számban Most címmel rovatot szerkesztettünk, melyben öt írás lát napvilágot: Gömöri Endréé a külpolitikai helyzetéről, Csoóri Sándoré Erdélyről, Hanák Péterné a nagymarosi vízlepcsőről, Szabó Miklóse 1938-hoz kapcsolódva a század „nyolcas éveinek”, ’18-nak, ’48-nak, ’68-nak az időszerecséről szól, Bibari Mihály pedig Demokráciát most! címmel írt a jelen égető gondjairól. De lesz írás Bojtár Endrétől, versek Rába Györgytől, esszé Darányi Sándortól, Ludassy Máriaótól. Itt említem meg, hogy a harmadik számban — többek között — László Ervin Korunk felelőssége című írása is meg fog jelenni. Ez a zseniális, ökológiával foglalkozó filozófus, aki jelenleg Olaszországban él, tagja a Római Klubnak. Írásának közlésével is szeretnénk a jelenlegi európai kultúrához szorosabban kapcsolódni; azt akarjuk, hogy a lap európai színvonalú legyen.

— A lap indulásakor a szerkesztői beköszöntőben nagy hangsúlyt kapott annak műhelyjellege. Ez lényeges újdonság a korábbi, és nagyjából maig érvényes folyóirat-strukturában. Hogyan verbuválódtak a Liget szerzői?

— A kérdés megválaszolásához kissé vissza kell kanyarodni az időben. Már húsz éve annak, hogy néhányan meg akartuk indítani lapunkat Eszmélet címmel. De akkor és azután sem lehetett egészen mostanáig irodalmi műhelyt létrehozni. Kezdeményezéseink közül hadd említssem meg az 1983 és 1985 között magánkiadásban megjelentetett Pár-sor című sorozatot. Hat számot csináltunk, pénzünk nem jutott már a terjesztés megszervezésére, így az baráti szálakon történt. A Pár-sor kétszemélyes folyóirat volt, csak erre kaphattunk alkalomról alkalomra engedélyt (az utolsó szám engedélyeztetésért nyolc hónapig harcoltunk), de azért sikerült más szerzők írásait is „becsempészni” és közölni itt. Hanák Péter, Csoóri Sándor, Mándy Iván, Nemes Nagy Agnes, Török Endre, Békés Pál, Dávid Katalin és a perui Vargas Llosa szerepelt ebben a lapban. A Magyar Családi Kalendárium eddigi — általunk szerkesztett — négy kötetében közel kétszáz szerzőt közöltünk. Úgy érezzük, hogy bár különböznek, mégis van a szellemiségükben valami közös, valami „ligetes”. Ugyanakkor bárki előtt nyitott a lap, nyitott ez a műhely, s már most is megjelennek olyan írások, amelyeknek szerzőivel a Liget elindulása után találkoztunk.

— Köszönöm Önnek a beszélgetést.

KISS LÁSZLÓ

Felvállalt naivitás

A. Wajda: Szerelmi krónika

„En egy tovatűnő képet akar-
tam megragadni, akvarellt
festeni elmosódó színekkel...”

A rendezői életmű e darabjában a hetvenes évek Wajdáját, a Nyírfaliget és a Wilkói kisász-
szonyok alkotóját fedezhettük fel újra magunknak. Az „ön-
száműzés” kényszerű éveit után
ismét Lengyelországban forgatott
film azonban sokkal veszélyesebb
vállalkozás, mint az említett alkotások.
Elkészítésére csak olyan rendező vállalkozhat,
akinek filmes eszköztára megfelelően gazdag
olyan súlyos, de egyben roppant tünényen
lelkiallakotok megragadására, mint a múltta
lett gyermekkor, az ifjúkori félszeg —
de egyúttal kegyetlen — szerelem, vagy
a lélek legmélyéről indukálható hűség
a szülőföld, s annak lakói iránt. Wajda
esetében mindezt nem kell bizonyítani.
Ugyanakkor ilyen alkotás megtekintésére
csak az a néző vállalkozhat, aki a zavar-
baejtően intim lélek-nyomatokhoz
kellő ráhangoltsággal és rendkívüli
érzékenységgel képes viszonyulni.
E két tény kell, hogy elmondhassuk:
a film gyönyörű.

A forgatókönyvet Tadeusz Konwicki,
a „Szerelmi krónika” című regény
írója készítette. A szerző nemcsak
a mű által, hanem mint a mai kor
kísértete, mint a főhős fiatal-
ember bizonytalan jövőérzete,
személyesen is felbukkan a
filmében. A regény szövege nyilvánvalóan
dúsabb cselekménysorozattal,
karakteresebb alakokkal világítja meg
a hajdani Lengyelország emlékképét,
mint a forgatókönyv.

A rendező csak exponálja a
hátteret, de az elkötetlen cselekményszálak
így is pontosan jelzik a „kizökkent időt”.
A közelgő háború (a történet 1939-ben
játsszódik) hírével terhes hangulatban
a tehetetlen szorongás, a félelem, a
reménytelen várakozás emlékképei
villannak fel s a két szerelmes
kapcsolata is csak látszólag mentes
ezektől a hatásoktól.

Ahogy Rómeó és Júlia, úgy Miček
és Alina szerelme is csupa baljós
előjel kíséretében bontakozik ki:
a fiú elveszíti a lánytól kapott
ezüst pénzt, amelyet a megszentelt
kenyérrel tette zsebébe; a lány
gázlarcot kap ezredes édesapjától...
s mire magukra eszmélnek
játékukban, már késő. Szerelmi
öngyilkossággal megmentik az
első szerelme élményét, hogy a
feltámadás utáni tragikus új-
lében az író-szellem számára
nosztalgiaival bukkanjon fel a
már nem-létező világ.

A film első felében kirajzoló
dó háttér-sűrítvény talán túlságosan
is sokrétű, sok irányba enged
kalandozni a gondolatainkat
ahhoz, hogy kellően erős felütés
kísérné a főtemát. Már az első
képsorokban felismerjük „Rómeót
és Juliát”, de nem elég szuggesztív
egymásirányultságok. A zsidó,
ortodox, német etnikum-rajz,
a nagy-papa-emlékkép, a nyilvános
házban unatkozó, hervadó
szépségek, a német diáklány
reménytelen szerelme, s a
kommunista érzelmű unokabáty
ködgomolyából szinte félve
bontja ki a rendező ezt a szerelmet,
mintha figyelmeztetné annak
mulandóságára.

Ahogy erősödik bennük az
érzés, úgy válik egyre hihe-
tőbbé a körülöttük vibráló
levegő, a szinte rosszullégti
fokozott, fájdalmas túlfűtöttség.
S ennek elérésére finom eszközei
vannak Wajdának. A jellemábrázolása
rendkívül árnyalt: a fiatalok
okos, néha talán túl érett
gondolatai mögött naiv szív-
vekre találunk, melyben a bánat
és öröm egy tőről fakadó,
paradicsomi tisztaságú. A régi
ízek, illó csodák plasztikus
megjelenítésére a természetet
hívta segítségül. Abból kiindulva,
hogy az első szerelem élményvilága
a természettel van a legbensőségesebb
kapcsolatban, a létezés lüktető
nyugalanságának egyetlen adekvát
közegévé a domboldal puhaságát,
a folyópart nyugalmas csendjét,
a madarak énekeit teszi. Ez az a
hűség táj, amelyből a fiatalok
halálakor eltűnnek az emberek,
az élőlények, átadva helyüket az
ágyúszónak.

Nekem óhatatlanul Proust
gondolatai jutnak eszembe,
hogy igazolják e film és az általa
közvetített gondolatiság létjogosultságát:
„Azok a helyek, amelyeket
valamikor ismertünk, nemcsak
a tér világából valók, ahova
kényelemből helyezük őket.
Összefüggő benyomásaink
közt, amelyekből akkori
életünk állt, csak vékonyka
réteget formáltak; egy bizonyos
kép emléke csak egy bizonyos
perc sajnálata; s a házak,
a fasorok, az utak éppoly
mulandók, sajnós, mint az
évek.”

NAGY MÁRTA

Ajándék lónak — felé se nézni?

Történt, hogy egy bizonyos
Csapó Balázs nevű fiatalember,
aki... hm, most a civil foglalkozását
akartam leírni, de ez nem egyszerű
dolog. Múltját tekintve a tanárképző
főiskola pszichológia tanszékének
oktatója, azonban ott már —
nem önkéntes elhatározásából,
de — nem dolgozik. Most egy
budapesti számítástechnikai
kisszövetkezet szegedi le-
rakatának vezetője. Nos, múltjától
függetlenül nem fordított hátat
a tanárképző intézménynek,
ha másért nem, barátaihoz jár
a főiskolára. Egy ilyen látogatásakor
plakátra figyelt föl, melyen arra
kérk a hallgatókat, az ősi, mezőgazdaságban
végzett munkájukért kapott
pénzből százötven forintot ajánljanak
föl a főiskolán létesítendő nyomda
céljaira.

„Másfél éves munkával
nyomdai előkészítő részleget szerveztünk,
így számomra magától értetődő volt,
hogy fölajánlom a segítségünket,
tapasztalataink hasznosítását. Miért
volt nyilvánvaló? Mert tudom,
hogy a főiskola működési
mechanizmusa nehézkes, merev,
tehát lendíthetne a dologon a
külső segítség. Ezen kívül a
jegyzetek többségének színvonalát
is gyengének tartom, s arra
gondoltam, már az is nagy dolog,
ha legalább szebb, olvashatóbb,
könyvebben érthető jegyzeteket
kapnak kézhez a gyerekek. S
idővel talán a tartalom is változik.”

Nos, ily gondolatokkal a fejében
fölment a főigazgató irodába,
de a főigazgatóval, aki ez idő tájt
egy hónapig

Budapestben tartózkodott, nem
tudott beszélni. Miután elmondta,
hogy segítségét szeretné fölajánlani,
Rozgonyiné dr. Molnár Emma főigazgató-
helyetteshez irányították. A főigazgató-
helyettesné nem tudta fogadni,
sem akkor, sem később. Telefonszámot
hagyott Csapó Balásznak, megígér-
ték, hogy hívják. Nem hívták.
Két hét telt el így, sikertelen próbálko-
zásokkal. Ezután Lengyel Zsoltot,
a másik helyettes kereste, aki fogadta.
Kedves volt, barátságos, de nem
ismerte igazából a nyomdai ügyet.
Fölvívott valakit, aki csak annyit
tudott, hogy egy lézerprinter a
pincében van, de nem tudta, milyen
típus. Ajánlottak valakit, aki „mindent
tud”. Az ifjú „adakozó” őt is megkereste
(nem ők keresték azzal, hogy „mit
tegyünk az ajándék érdekében”),
de az az ember sem sokat tudott,
csupán annyit, hogy nincs lézerprinter,
csupán megrendelés. Újból hagyott
címet, telefonszámot, keressék,
ha szükségük van a támogatásra,
segítségre. Nem keresték... ő
elment viszont a harmadik főigazgató-
helyetteshez, Rigó Jánoshoz.
Nem találta. Hagyott telefonszámot,
nem hívták... Nem folytatom,
a történet vonalában semmi kitérő
nincs. Sőt. Itt vége is a történetnek.
Mit is akart adni a főiskolának?
Számítógépeket, hűsz százalékkal
olcsóbban, mint az bárhol beszerezhető.
Programokat, ingyen, ami ahhoz
szükséges, hogy a gép magyar
betűvel tudjon nyomtatni. Ennek
piaci ára 150 ezer forint körül van.
Ezen kívül segítettek volna —
Szegeden

elsőként szerzett tapasztalataikat
fölszhasználva — üzembe helyezni
a lézerprintert. A piacon ennek is
százézeres nagyságrendű az ára...
Hogy mindezt miért?

„Semmiféle adókedvezmény
reménye, vagy hasonló hátsó
gondolat nem vezérelt az ajándéko-
zás ötletekor, esetemben ugyanis ez
nem lehetséges. Pusztán arról van szó:
ismerem a főiskolások gondjait,
és a saját lehetőségeimmel szerettem
volna hozzájárulni ahhoz, hogy
jobb legyen a helyzetük. Hogy ezután
mi lesz? Én már nem keresek senkit.
Ha jönnek, jönnek, ha nem, nem.”

Nem hiszem, hogy kellene
valamit is hozzátenni mindehhez.
Talán csak egy szót: érthetetlen.
És Csapó Balázs záró gondolatmenetét.

„Tulajdonképpen olyan nagy-
on nem lepett meg a dolog. Az egyetemi
jegyzetkiadások is fölajánlottuk:
amennyit ők a jegyzetkiadásra szánnak,
mi is kiadjuk a jegyzeteiket,
sokkal gyorsabban, és nagyságrenddel
jobb minőségben. Nem is reagáltak...
Amikor a kibernetikai laboratóriumban
üzembe helyezték a lézerprintert,
hónapokat vártak olyan programra,
amit mi azonnal oda tudtunk volna
adni. Nem fogadták el a segítségünket.”

Irigység? Szakmai presztízs-
féltés? Gyanakvás: vajon miért akar
ez velünk jót tenni? Talán egyik sem.
Vagy mindegyik. Magyarország.
Ahol nemcsak a fogát nem nézik
annak a bizonyos lónak. A lovat sem...

(bal-ta)

Színváltozás

Miért kell nekünk Mohács?*

Komoly drámákat kell írni és
játszani, hogy a drámák ne az utcán
játszódjanak — vélte Ilyés, ám
„Kelet-Közép-Kelet-Európában”
mintha mindig is hibázott volna
egy szemernyi e gondolat teljese-
déséhez. A történelem s a politika
túlságosan személyes és szemérmes
ügy itt ahhoz, hogy alkalmas
színjátékot lehetne úzni belőle.
Persze azért nekigyürkőzött a
feladatoknak minden „történelmi-
nelmi” nevezhető korszak, ám a
drámaírást és játszást túlságosan
is *kisajátította* ahhoz, hogy igazi
esélyt hagyott volna számára.
S amennyire gazdag a történelmünk
tartalmas, kitérő dramaturgiájú
drámákban, annyira szegény az
irodalmunk. Mintha a téréllő
gondolati nekirugaszkodás és a
darabírási technika egymást kizáró
értékek volnának nálunk!

Ha Ilyés ötlete működőképes,
hát ma nagy-nagy szükségünk
volna színházakra, ahol konfliktusaink
megjeleníthetők, kitelepíthetők
és végigélhetők. Ahol kétségeink
egy részétől, előadásunkint meg-
megszabadulva definiálhatjuk
önmagunkat „Minden politika!
— na ez egy nagy marhaság”,
de hát ki tud tőle szabadulni?
Ebben az értelemben gondolom
politikainak színházainkat is.

Vezetők — ki-ki vérmérsék-

lete, indíttatása, tehetség (te-
lenség?)e szerint — kénytelen-
nek viszonyulni ehhez. Viszony-
persze a szemhunyas is, a hűvös
politikamentesség, az agitativ
vagy az artisztikusan közéleti
színház egyaránt autentikus vá-
lasz, ha illő színvonal igazolja.
Ruszt József Mohács-rendezése,
összhangban nyilatkozataival
az utóbbi színházeszményről
tanúskodik.

Ruszt második városunkbéli
országlása mind *színházi*, mind
eszmélet szempontból újdonság.
Az új *teátrum* kifejtésére nem
gondolom magamat kompetens
személynek (tán az időpont is
korai, a távlat is szűkös),
csak néhány szembeötlő jegyet
idéznék. Az első a *szcenikai
igényesség*. Izgalmas, dinamikus
színhelyek jönnek létre,
a színpad nem egy korszerű
technika vízi és légi parádéjének
helyszíne, hanem színtér,
azaz olyan zezgugok, lépcsők,
lejtők rendszere, ahol az
események természetesen
lefolynak. A játék végére
mindent elönt a súlyos vörös
drapéria, a szereplők pedig
lassanként gyászfeketébe borulnak.
Új, hogy minden fontos
szereplőnek saját arca, karak-
tere van („pofás kis rendezés”);
a szereplők összetéveszthetetlenek,
félreérthetetlenek. S mind
ilyen fiatal! Ami színházi
szempontból természetes:
egy ifjú gárda kinevelése, öz-

szekovácsolása — az eszmélet
aggasztó: a *mohácsi tragédiá-
hoz vezető tévedéseket egy hu-
szonéves uralkodóosztály* („a
jövő értelmisége”) követi el!
Nem a kritikus gyarlóság, in-
kább a produkció ördögi érté-
keit jelzi, hogy a krónikás nem
tud ellenállni a kísértésnek:
*Szervét Tibornak, Juhász Károly-
nak, Bede Fazekas Annamari-
ának és Bagó Bertalannak*
osztja a nagyobb olajját, s
jósolja a fényesebb pályát.

Az új eszme üstökön ragadá-
sát a témaválasztásnál kell kez-
denünk. Ruszt a magyar törté-
nelem babonás hatosai közül
(896, 1526, 1876, 1956, 1986)
választ ki egy közepesen távo-
lit. *A Mohács nem a tragédiát,
nem is következményeit, hanem
kialakulását, az oda vezető ese-
ményeket, magatartásokat
elemzi.* A vállalkozás életve-
szélyes, ám ez a színpadra állí-
tás merészen kerül ki az aktua-
lizálás, a túlzott távolságtartás,
s a trivialitás veszélyeit. Politi-
zál, de a politizálás mértéke és
formája művészi. *Az eszmei ú-
donságot az ily módon társadalmi
színház jelenti, amely nem a
demonstrációt, a kinyilatkoztatást,
hanem az együttgondolkodás
igényével lép föl.*

A színváltozása tehát kontúros,
karakteres, máris több mint új
eszme — új megvalósulás,
új színház.

Márok Tamás

A kezdő, aki kezd,

az én lennék. 1987-ben végez-
tek velem a JGYTF-en, kész voltam.
Akkor most lássuk a helyzetet.

Ahogy véget ért a ballagás, egy
szál drótozott szegfűvel a kezem-
ben, a fejemben milliónyi terv-
és energia, hogy föl szállok a buszra
(vigyázzunk, nagy szavak!), mely
az iskolából belevisz az életbe,
és puff!, becsukták orrom előtt
azt a vajszerű, szisszentős ajtót.
Szóval elkezdődött.

...és elkezdtem dolgozni,
mondtam is, gyereünk, mátol
kezembe veszem... Telt múlt az idő
és még mindig nem éreztem,
hogy elkezdődött volna valami,
hogy esetleg haladok valami felé.
Mivel számtalan szakos lennék,
szemvillanás alatt fölmérhettem
életem anyagi konstrukcióját.
A pénzügyi számegegyenleget
nulla pontját végük kiindulási
pontként. Az élethez pénz is kell,
ha már így szerveztük meg, ha
nem, akkor semmi nem kell. Ha
tíz éven át nem eszek, nem veszek
új ruhát, használtam se, ha nem
költök semmire, még egy nyavalyás
kapucinert se veszek, akkor máris
megvan a lakásra való. Ne is
okoskodjunk tovább, lehetetlen,
abszurd az anyagi helyzet.

A továbbiakban kérdés az,
hogy ilyen ragyogó kilátások mel-
lett mennyi figyelmünk marad a
tisztá munkára. Hisz így elveszti
munkánk azt az értékét, mely
helyet biztosíthat a társadalom-
ban, ami persze bőséges lelki pa-
radigmák lehetőségét rejti magában.
Vagyis nincs hol és miből
elkezdeni. Az erkölcsi elismerés,
ha van? Egy kézfogás melege
nem fog megóvni a téli fagyoktól.

Más, érthetetlen részlet: állítólag
az elvégzett munka után jár a
zseton. Tiszteletre méltó, hogy
aki húsz éve bírja tehetetlen hely-
zetét, az többet kap, bár ugyan-
annyit dolgozik és talán nem is
jobb. Igen, tiszteletre méltó,
de nem több. Egy szó mint száz,
a munkából, amire felkészültem,
lehetetlen életeret biztosítani
magamnak — nem hogy egy csalá-
ládnak. Higgyék el nekem, ha
lenne valami kapaszkodó, azt
azonnal érzékelnék és olyan opti-
misták lennék, ahogy az a nagy
könyvben meg van írva.

PODMANICZKY SZILÁRD
általános iskolai tanár
Cegléd

FÜLÖP SÁNDOR

az elnök kezéről

A párt szóvivője egy tájékoztatón közölte, hogy Kádár János az MSZMP elnöke nem vesz részt a KB október 22-i ülésén. Elmondta, hogy a 76 éves politikus jobb kezén mikro-szebzeti beavatkozást hajtott végre Manning professzor, mert a pártelnök „nehezen tudja mozgatni az ujjait”.

A dolog számomra egyáltalán nem meglepő. Talán csak a híradás ténye, hiszen a szocialista országok vezetőinek betegsége mind ez idáig titkos. Sokakban él még az emlék Andropov és Csernyenko apró megfázásairól, amelyek mintegy fél évig megakadályozták őket abban, hogy megjelenjenek a nyilvánosság előtt. Brezsnyev esete még meglepőbb volt: az elgyötört, szemmel láthatóan súlyosan beteg ember utolsó napjaiban még egy kis nátháról szóló hírt sem közöltek. Így hát Kádár János esetében is van a hírnek némi melléközöngéje, ám akik látták őt a közelmúltban a tv-ben vagy fényképen, tanúsíthatják, hogy korához képest remekül néz ki, fiatalos, mozgékony. Ami meg a kézművet illeti, ebben igazán nincs semmi csodálkozni való. Ismerjük küzdelmének életét, tudjuk, hogy több évet töltött börtönben, amely intézmény nem a magas komfort, és a gondos ellátás képzetét kelti. Ott mást szoktak ellátni: az ember baját. Utána meg az MSZMP első-, illetve főtítkárákét (32 évig!) a válságosabb időkben pedig még miniszterelnökként is (összesen 6 esztendőn át) olyan keményen tartotta kezében az országot, hogy nem csoda, ha jobbát most kezelni kell. Ráadásul úgy tűnt, hogy az utolsó években az a kéz kissé bemelegedett, netán görcsöt is kapott, nem tudta elereszteni a nehezen megragadott hatalmat. A pártértekezleten aztán sok-sok párttag segítő támogatásával sikerült neki. Itt választották meg jelenlegi tisztjéig. Hamarosan kiderült az is, hogy elnöksége jobbára protokolláris, ceremonális jellegű, s a párt politikájának alakításában már „nehezen tudja mozgatni az ujjait”.

„Ez indokolja és semmi más, hogy Kádár János nem vesz részt a Központi Bizottság ülésén” — fejezte be tájékoztatóját a szóvivő.

-okta-

Eltűntek a szociáldemokraták

Pártértekezletek korát éljük, s egyre sűrűsödnek — számszerűleg is — a különböző pártrendezvények. Az ezekről szóló beszámolók egyre nyíltabbak, egyre realisabbak, ami nagyon üdvözlendő dolog. Kevésbé üdvözlendő azonban az a szóhasználatbéli pontatlanság, amely a tudósításoknak „krónikus” sajtója, s amely komoly politikai kérdést fed föl: tisztázandó.

E tudósítások ugyanis a Magyar Szocialista Munkáspárt összes értekezletét, tanácskozását a következőképpen interpretálják: „a szegedi kommunisták így döntöttek”, „a makói kommunisták úgy döntöttek”; „halljuk, miket mond a budapesti kommunisták képviselője”; „ülést tartottak a pilisszentlászlói kommunisták”. Furcsa ez egy SZOCIALISTA párttól, azaz a Magyar Szocialista Munkáspárttól, hogy nevével ellentétben nem szocialista, hanem kommunista. Elképzelem, milyen mértékű volna F. Mitterrand francia köztársasági elnök megbotránkózása, ha egyszer csak tudomást szerezne arról, hogy a Francia Szocialista Pártot csupa kommunista alkotja.

Ismereteim szerint 1948. június 12-én két munkáspárt kongresszusa — a kommunista és a szociáldemokrata párt — kimondta a két párt egyesülését, az új pártot Magyar Dolgozók Pártjának nevezték el, s ezen a kongresszuson a 443 küldöttből 294 volt kommunista, 149 pedig szociáldemokrata. Később, 1956. november 4-én „az újjászervezett párt”, a Magyar Szocialista Munkáspárt ideiglenes Központi Bizottsága tartott ülést, amelyből némi logikával azt lehetne következtetni, hogy az MSZMP nem más, mint az MDP utódja. Tehát „tartalmazza” — tagjai közt — azon szociáldemokratákat vagy képviselőket is, akik 1948-ban az egyesülés mellett döntöttek. Mindazok, akik jelenleg az MSZMP ülései kapcsán a kommunisták tanácskozásáról értekeznek, megfelelkezve a szocdemekről, hallgatóságosan beismerik, hogy akkor, negyvennyolcban nem egyesülésről, hanem beolvásról volt szó. Vagy nem?

Ha az MSZMP tényleg „szintiszta” kommunista párt, akkor felvetődik — legalábbis logikai úton — az a kérdés, hogy az MSZMP valóban az MDP valamiféle utódja-e? Ha nem, akkor pedig ismét logikai úton adódik azon kérdés fölvetése, hogy hová tűntek azok a szociáldemokraták, akik az egyesülést kimondó kongresszuson, 1948-ban 149 fővel képviseltették magukat?

Tovább gondolkozva: miért Magyar Szocialista Munkáspárt azon párt neve, amely tagjainak jelentős része — ha a régi, idejéértült kategóriában gondolkodunk — nem munkás, hanem paraszt, alkalmazott, illetőleg értelmiségi?

Nemrég olvastam, hogy a MIOT-ba integrálódott egy, a fiatal szociáldemokratákat tömörítő szervezet. A szociáldemokraták tehát időlegesen eltűntek, 1988-ban azonban ismét „megkerültek”. Köszöntöm őket.

SANDI ISTVÁN

Hová lesz a pé'z?

Minap, mint kiküldött tudósító, ülök egy olyan felette izgalmas ülésen, ahol egy munkásörögység valamelyik századának munkáját értékelik. Az egység parancsnoka megjegyzéseket fűz az elhangzottakhoz, fokozva, kiegészítve az egyébként jeles értékelést. Mindezekelőtt lehúti a kedélyeket, nyugtatólag szólván arról, hogy a munkásörög felszámolásának híre „kacsa” volt, egy vigyázatlan újságíró bakija, akit azóta felelőségre is vontak, s a téves hírt többször hivatalosan megcáfolták.

Eddig tökéletesen rendben a dolog. Folytatva, a jövőről szólva, kedvező, szép kilátásokról beszél, a lehetőségek tág teréről, hiszen — mint mondja — a hadikiadások elhatározott csökkentésével arányosan nő a munkásörög fenntartására fordítható összeg. Ugyanis, amit a hadseregen megspórolnak, annak egy részét átutalják az ő számlájukra.

Innentől már azért egy kicsit kezd érdekes lenni a dolog. Meg az ember is bizsergni kezd itt-ott, ki hol érzékeny. Mert mit írt nem oly régen a HVG? Egy táblázatot mutatott be azt bizonyítandó: nem elég, hogy a munkásörög kiadásai évről évre nőnek, de a kereteket minden évben rendszeresen túll is lépik.

Az oktatásra fordított összegek eközben évek óta stagnálnak. Amit a költségvetés racionalizálás, vagy tudom is én milyen címen megvon az egyik fegyveres testülettől, annak egy részét rögtön a másiknak utalja. A művelődési miniszter meg azt nyilatkozza, a felsőoktatásra fordítandó pénzeszegek növelése természetesen lehetetlen.

Hát így egészen biztos. Ígérgetés ide, egyetértés oda, a jobból a bal zsebbe tett pénzből nyilván a koldusnak nem fog semmi sem jutni. Nem akarok, mert igazából nincs mit ezen moralizálni. Csak azt szeretném elmondani, így végezetül, hogy ez a gesztus szerintem igencsak gesztustalan.

cé—ef

Télapóból van kereslet

„Sok fehérszakáll”

Az utóbbi években december első napjaiban különös szolgáltatást hirdet minden, magára valamit is adó GMK. Így szoktunk hozzá, hogy már van házhöz járó Mikulás, rendelésre érkező Télapó. Megszoktuk, hogy december 6-án akármerre járunk a városban, mindenütt hosszú, piroskabátos és nagy „fehér-szakáll” viselő másolatokba botlunk. Ez rendben is volna, hiszen a gyerekek szellemi épülése nem lenne teljes Télapó nélkül. De hát ki segít nekik kiválasztani a rengetegből az igazit? Mi lehet az oka ennek a hirtelen bekövetkezett szaporulatnak? Erre próbáltunk választ keresni egy szegedi „hivatalos”-nál. Samu Attila az Androméda GMK munkatársa tavaly öltötte fel első ízben a Mikulás-napi jelmezt.

— Mekkora az igény és első-sorban honnan érkezik a megrendelés?

— Tavaly rengeteg helyre hívtak, óvodákba, általános iskolákba és különböző vállalatokhoz. Persze a legtöbbször családokhoz kellett kimenni meglepni a gyerekeket. De a széles körű érdeklődés bizonyítja, hogy igényt tartottak erre a szolgáltatásunkra a Tisza Gyöngyében is. Ráadásul a tavalyi Mikulás-nap vasárnapra esett, úgyhogy nagy tömeg előtt debütáltam. A sikert bizonyította, hogy még egy táncra is felkérték a Télapót.

— Valóban nagyon széles skálán mozog a megrendelés. Mi az amit nyújtani tudtok?

— A szülőktől általában egy előzetes jellemzést kérünk, ennek alapján felkészülök a „gyerekből”. A csomagokat a szülő előzetesen elkészíti, amit a kísérem (általában a sofőr) 5 perccel a „jelenésem” előtt átvesz, majd miután beleraktuk a puttonyba, megérkezem. Az időpont pedig mindig pontosan megtervezett. Csengetés-

tól csengetésig fél órára van, így a „músor” általában 20 perces.

— Mennyit ér ez meg a szülőknek?

— Száz forintot kérünk, illetve ahol két vagy több gyerek van, ott 120-at. A vállalatokra rábízunk az árajánlatot.

— Nem túl nagy összeg, de gondolom így is megéri?

— Mi ezt elsősorban alkalmi szolgáltatásnak szánjuk, ami egyben az Androméda reklámozása is. Hiszen a szülő, ha tudja már, hogy mi létezik és mivel foglalkozunk, a későbbiekben lehet hogy nálunk hirdette meg a kiadandó lakását, vagy nálunk keres alkalmi munkát. A fontos az, hogy minél többen tudjanak rólunk, és szolgáltatásainkról. Egyébként jártunk olyan családnál is, ahol a szülők a mi „társkeresőnk” közvetítésével ismerkedtek meg.

— Milyennek tűnnek az emberek az álszakáll mögül?

— Elég sok család életébe tekinthetünk, és természetesen akadtak kellemetlenségek is. Előfordult, hogy a szülő elfelejtette közölni velünk, hogy gyermeke még csak 3 hónapos és kiságyban kell majd üdvözölni. De akadt olyan család is, ahol külön rendezvénynek számított a Télapó-ünnep. Itt a 3 éves kislány egy idétlen verset volt kénytelen elszavalni a Mikulásnak, „természetesen” angolul. Na persze ez esetben két puttony sem volt elég a rengeteg ajándéknak, ami a fel- és lemenő ági rokonoktól beérkezett.

Biztos, hogy akad ilyen család még az idén is, de talán kevesebb. Ki tudhatja, hogy a napokban „házhöz jövő Mikulás” nem rendez-e előbb begyűjtést, hogy majd december 6-án legyen csokija, amit szétoszthat.

(kozel)

Kedves olvasóink!

Mire kézbe vesszük lapunkat, már megjött a Mikulás (Télapó), a tél, közeleg a karácsony. Ezekben az ünnepekben szerettük volna köszönteni Önöket a magunk módján, egy kis Télapós íráskoszorúval. Ezzel a számmal lapunk 26. évfolyama le is zárult. Bizonyára megszokták már, hogy a Szegedi Egyetem a vizsgaidőszakban nem jelenik meg. Következő találkozásunkig, 1989. február 8-ig mindenkinek jó jegyeket, szép téli napokat és megérdemelt pihenést kíván

a szerkesztőség

A Télapó

mint

képviselő

re-publicisztika

„télapolitizálni”

A Télapó olyan országban lakott, hol volt parlament, hol nem volt demokrácia. Nem képviselte senki például a gyerekek érdekeit. Senki nem harcolt nyilvánosan a spenót és az almamártás ellen, senki nem emelte fel szavát a jobb csokiellátás kiharcolása céljából.

Ezért a gyerekek az oviban elkezdtek összebeszélni. Először arra gondoltak, hogy szakszervezetet alapítanak, de néhány pelenkás tiltakozott. Maroknyi avantgarde kiscsoportos a pártalapításig is elment, de a jótalan többség elvette a Magyar Dedős Párt gondolatát.

Az övönén arra próbálta ösztönözni őket, hogy sérelmeiket a hivatalos fórumok előtt majd ő képviseli, de ezt a gyerekek elvetették, és nagy szó-többséggel megszavazták, hogy az övönén menjen ki a másik szobába.

A közös játék itt csaknem holtpontra jutott, de ekkor fölállt a kis Pisti és kezében gyűrgetve kedvenc maciját kifejegette, hogy ő a megoldást nem úgy gondolja, hogy ők új „körben áll egy kislánykát” kezdenek játszani, hanem a meglévő körbe kell bepusztilniuk a saját „kislánykájukat,” azaz saját képviselőt kell juttatniuk a parlamentbe!

Ebben meg is egyeztek. Igen ám, de ki legyen az? Mivel december eleje volt, valakinek eszébe jutott, hogy talán válasszák meg a Télapót!

Ebben meg is egyeztek. Mikor pedig 6-án eljött a Télapó, Pisti a többiek nevében fölkerítte, hogy vállalja el a képviselőiséget. A Télapó kicsit meglepődött, de hamar rájött, hogy a gyerekek komolyan beszélnek, mint mindig. Elgondolkodott és megkérdezte, mit kellene képviselnie, hiszen ő már öreg és fáradt a nagy politikai csatározásokhoz.

— Ó könnyű az egész — nyugtatta Pisti. — Csak a spenót meg az almamártás ellen kellene platformot csinálni, meg szorgalmazni a jobb csokiellátást.

— Az más! — vágta rá a Télapó. — Akkor vállalom! Ha politizálni nem is, de télapolitizálni még tudok!

(márok)

Lapzárta után kaptuk a hírt, hogy november 30-án váratlanul elhunyt

dr. PÓLAY ELEMÉR,

a JATE nyugalmazott egyetemi tanára, Római Jogi Tanszékének volt vezetője, a tudományterület nemzetközi rangú kutatója.

A koldus

(Székely Attila fotója)

Mindennek van határa, szokták mondani utálatosan, kérékszépen. Az ősznek is van, az a tél; pontosabban az ősznek van vége, a télnek meg eleje, és ezek közt van a határ. Namost ez a Télapó. Amikor itt a Télapó, akkor nincs mese. Azaz van mese, itt a tél kérékszépen. A határkövek például átalakulnak hőemberré, emberi léptékűvé lesznek a határok, és jönnek meg mennek a magyarok, eltanácsolt tanácsosok, prekarácsonyának látszó trabantok, stb., kérékszépen. Ezek szerint Keletről jön a krampusz és Nyugatról a Télapó, és nálunk találkoznak? De az is lehet, a Télapó jó előre megmondja a mi krampuszunknak, mi volna a legjobb meglepetés? Mert így barátilag(?) feloszthatják a munkát, ki miben érdekelt, kérékszépen. Én vagyok a jó, te meg a rossz, ez barátságunk alapja. Van ilyen?

Úgy tűnik, a barátság az hátráltat, és akkor van ilyen. Nemrégiben biztosítottak bennünket barátságukról, mindjárt innen Keletrre, a határainkon túl. És most innét nyugatabbra, a nagyhatalommal (magával a Télapóval?) való barátság érdekében(!) bétáitnak „egy a Szovjetunió — bocsa a szókimondásért! — sajtójából tallózó lapot”. Az az ottani vélemény ugyanis, hogy nem kell fehér foltokat keresni a történelemben. Hát mondjuk nálunk most tényleg nem kell, mármint keresni, — van elég. Mostanában, mi, hogy mindent ellep a hó, (a hó, mint demokrácia?), mi a határokat keressük. Mert végül is az jó dolog, ha egy országnak van határa, és az külön jó, ha tudjuk, hol van. A határ, mint olyan, Magyarországon esetében izgalmas játéknak bizonyul, ugyanis lehet innét oda, onnan meg emide helyezni, tologatni, és legvégül eltolni, kérékszépen. Ha a mi Télapónk évszázados egy alak, fogadjunk, nem tudja, honnantól Magyarország! Nem beszélve arról, ha Észak felől akarna érkezni, át a Dunán, kérékszépen...

Az ilyen jellegű hírekkel kapcsolatban (mint; hol a tanácsos?, mit lehet hozni?, mit lehet le- és megszavazni?, stb.) szokták mondani, hogy politizál a magyar. Politizál a Télapó! — mondom én erre, kérékszépen. Tudod Te egyáltalán, mi az: politizálni?

Na látod! Először is, a politikához pénz kell, akármilyen viccesen hangzik. A nyomor szintjén, amiben leledzünk, (nem csak anyagilag, értékrendekbellel is, kérékszépen!) csak ugatni lehet, ugrálni, és várni a csokira, tátott szájjal. És akkor, itt, már lehetsz apolitikus is. Űlsz és totózol; ilyennek képzelem, amikor valaki politizál. A Télapó ül és totóz. És apolitikus, mert nem hisz abban, hogy ő személy szerint nyerne. Ezért inkább ad, kérékszépen, és nem, az istenért se barátii alapon. Honnét jött és hová megy a Télapó? Onnan jön, hol megannyi a fehér folt, és oda, hol szintén megannyi; és csakúgy száll szeretete, mint megannyi fehérszakáll!

— oly-bá —

SZEGEDI EGYETEM

A József Attila Tudományegyetem, Szent-Györgyi Albert Orvostudományi Egyetem és a Juhász Gyula Tanárképző Főiskola MSZMP és KISZ-bizottságának lapja

Megbízott szerkesztő: SÜLYÖK ERZSÉBET

Szerkesztőség: 6720 Szeged, Dugonics tér 12. Telefon: 12-119

Megjelenik havonta kétszer

Ára: 2.30 forint. Előfizetési díj egy évre 36.80 forint.

Terjesztik az intézmények KISZ- és szakszervezeti bizottságai

Kiadja a Csongrád Megyei Lapkiadó Vállalat Szeged.

Tandemközlésdíj: 10. sz. 6740

Telefon: 24-633. Telex: 82-282

Felélő kiadó: Kispál Antal igazgató Szegedi Nyomda Szeged. ISSN: 0230-791X 1988. XII. 8 — 4082 —

Felélő igazgató: Súrnyai Tibor igazgató Bajcsy-Zsilinszky u. 26. 6720